

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Politicko-geografické důsledky rozpadu státu – případ Somálska

Tereza Doubková

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Politicko-geografické důsledky rozpadu státu – případ Somálska

Tereza Doubková

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

Tereza Doubková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za vedení této bakalářské práce, užitečné konzultace, konstruktivní kritiku a věcné připomínky.

Rovněž bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Janu Záhoříkovi, Ph.D. za vstřícnost a pomoc při získání potřebných informací a podkladů.

OBSAH

ÚVOD	1
1 TEORETICKÁ ČÁST	4
SLABÁ STÁTNOST	4
1.1 SILNÝ STÁT	4
1.2 SLABÝ STÁT	5
1.3 SELHÁVAJÍCÍ STÁT	6
1.4 ZHROUCENÝ STÁT	8
2 ROZPAD SOMÁLSKA	9
2.1 ČLENSKÉ STÁTY FEDERACE	13
2.1.1 PUNTLAND	13
2.1.2 JUBALAND	15
2.1.3 OSTATNÍ CELKY	16
2.2 REPUBLIKA SOMALILAND	17
3 FRAGILE STATE INDEX	20
3.1 SOUDRŽNOSTNÍ INDIKÁTORY	21
3.1.1 BEZPEČNOSTNÍ APARÁT	21
3.1.2 FRAGMENTACE SPOLEČNOSTI	25
3.1.3 SKUPINOVÁ KŘIVDA	28
3.2 EKONOMICKÉ INDIKÁTORY	29
3.2.1 EKONOMICKÝ ÚPADEK	29
3.2.2 NEROVNOMĚRNÝ HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ	31
3.2.3 ODLIV MOZKŮ	32
3.3 POLITICKÉ INDIKÁTORY	34
3.3.1 LEGITIMITA STÁTU	34
3.3.2 VEŘEJNÉ SLUŽBY	35
3.3.3 LIDSKÁ PRÁVA A VLÁDA PRÁVA	37
3.4 SOCIÁLNÍ INDIKÁTORY	39
3.4.1 DEMOGRAFICKÉ TLAKY	39
3.4.2 UPRCHLÍCI A IDP'S	40
3.4.3 VNĚJŠÍ ZÁSAH	42
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	47
RESUMÉ	57
PŘÍLOHY	58

ÚVOD

Somálsko je spolu s Etiopií, Džibuti a Eritreou jednou ze zemí tzv. Afrického rohu. Tato sunnitsko islámská země se mezi státy Afriky honosí mimo jiné nejdelším pobřežím a s ním související rozlehlou výlučnou ekonomickou zónou. Nachází se na strategicky výhodném místě, neboť ze Somálského poloostrova lze kontrolovat námořní trasy vedoucí přes Adenský záliv do Rudého moře a odtud přes Suezský průplav. Somálsko mělo, stejně jako mnoho jiných afrických států v 60. letech, po osamostatnění se od britské (na severu) a italské (na jihu) koloniální nadvlády¹, dobré vyhlídky. To jak díky tehdejší dočasné stabilitě a politické svobodě zajištěné demokratickými volbami, tak díky geograficky výhodné pozici a z toho vyplývající potencionální důležitosti zejména v oblasti obchodu.

Stejně jako mnohým jiným subsaharským státům se ani Somálsku nepodařilo udržet funkční unitární stát. Tuto vývojovou příležitost narušil vojenský převrat spojený s nástupem Siada Barreho roku 1969 a jeho vize pansomalismu. Finální rozpad státu na několik entit usilujících o vlastní vnitřní suverenitu způsobilo projevení přílišné klanové heterogenity po svržení diktátora. Tvorbou federální vlády spolu s novou ústavou v roce 2012 započal v Somálsku proces federalizace. Mezi federální státy (*Federal Member States – FMS*) v důsledku dlouhého procesu vyjednávání náleží v současnosti veškeré regiony Somálska s výjimkou Somalilandu. Ovšem ani Federální Somálsko není ve všech ohledech jednotné, ve většině oblastí zkoumání ho tedy nelze popisovat jako jeden celek.

Somálsko je bezesporu příkladem rozpadlého státu. Tato skutečnost se v současném moderním mezinárodním systému oproti dobám dřívějším, kdy na tuto nestabilitu bylo nahlíženo z humanitárního a rozvojového pohledu, stává předmětem bezpečnostních studií. Tuto hrozbu ovšem mezinárodní společenství

¹ Viz příloha č. 1

není schopno řešit. V současnosti se Somálsko potýká s mnoha problémy. Ať už jde o přírodní katastrofy a s nimi související hladomory², či o neefektivní správu území, jejíž centrální vláda není schopna svému obyvatelstvu zaručit bezpečnost a blahobyt. Území se tak stává útočištěm organizovaného zločinu a teroristických skupin, jako konkrétně v případě Somálska, skupiny Al-Shabaab. Země je sužována korupcí a tribalismem, s čímž souvisí vyvinutí specifického systému tzv. „4,5 stran“ (viz dále). Soudní systém zde nefunguje a vláda práva je opomíjena, stát je protkaný korupcí a pirátství v somálských vodách je nyní opět na vzestupu a ohrožuje obchodní aktivity jiných zemí. Tyto důvody zapříčiňují vysokou míru emigrace a s tím související pojem „*brain drain*“, tedy odchod odborně vzdělaných jedinců do zahraničí za lepšími pracovními příležitostmi. Takto rozpadlé státy mají potenciál destabilizovat celý region. Všechny tyto faktory uvrhly Somálsko do přes dvě dekády trvající humanitární krize.

V této komparativní případové studii budu empiricko-analytickým přístupem zpracovávat politicko-geografickou a socio-ekonomickou situaci v Somálsku. Budu vycházet především z *Fragile State Indexu (FSI)* vytvořeným americkým think tankem *Fund for Peace (FFP)*. Aplikováním indikátorů³ a vybraných subindikátorů *FSI* na příklad Somálska budu vysvětlovat z jakých důvodů a v jakých regionech je tento stát zhroucený. Výsledná hodnota *FSI* se soustředí obecně na celé území Somálska, nerozlišujíc mezi jednotlivými celky. Já budu ve své analýze porovnávat primárně autonomní Somaliland a Federální Somálsko, s přihlédnutím k odchylkám jeho jednotlivých členských států. Tuto komparaci případových studií budu provádět zejména na základě událostí posledních let. Mým záměrem není výsledky *FSI* nijak vyvracet, indikátory mi budou pouze sloužit k lepší orientaci v somálské problematice.

² Šest regionů Somálska bylo v roce 2011 OSN oficiálně označených jako oblast hladomoru (KUNA 2016: 172).

³ Fund for Peace dělí indikátory do čtyř okruhů: sociální, politické, ekonomické a soudržnostní; z nichž každý obsahuje tři dílčí indikátory, specifikované jednotlivými subindikátory.

Výsledkem následujících stránek tedy bude zodpovězení otázky - *jaké geograficko-politické entity na území Somálska v procesu rozpadu státnosti vznikly?* Dále aplikací *FSI* na jednotlivé územní celky Somálska *zhodnotím entity z hlediska přístupu k funkcím, které má stát splňovat. Mou snahou bude určit, jaká z těchto entit se mým zkoumáním ukázala být nejvíce funkční.*

V první části své práce se budu věnovat zejména teoretickému rámci a popisu jednotlivých termínů s rozpadem státu souvisejících. Pro škálu států rozpadlých, mezi které Somálsko patří, využiji rozdělení Roberta Irwina Rotberga a to sice dělení na *strong, weak, failed a collapsed states*. Část druhá se věnuje fragmentaci Somálska a stručnému historicko-politickému vývoji těchto jednotlivých částí. Finální část práce je rozdělená do čtyř okruhů z nichž každý obsahuje tři části. Tato struktura přesně kopíruje rozdělení dle *Fund for Peace*. Budu se zde věnovat samotné analýze a aplikaci jednotlivých indikátorů *Fragile State Indexu* do kontextu somálských událostí v jeho jednotlivých částech. Na začátku této kapitoly bude objasněno, co si pod pojmem *FSI* představit, dále zde stručně popíši systém toho, jak funguje.

Co se týče zdrojové základny, u tohoto tématu jsem byla povětšinou nucena inklinovat k pracím zahraničních odborníků. Zájem autorů o toto téma roste i v ČR, tudíž i publikací postupně přibývá. V tomto ohledu si velice vážím zejména prací Jana Záhoříka, Šárky Waisové a jí vedeného kolektivu, pánů Vladimíra Vaňury a Tomáše Šmída a v neposlední řadě mi byly velkým přínosem články publikované pracovníky Ústavu mezinárodních vztahů Praha.

Nejvýznamnější část informací pochází především z článků a zpráv neziskových organizací. Problémem v psaní této práce bude dozajista absence konkrétnějších informací z menších státních celků a absence některých statistických údajů z posledních let. Překážkou může být také fakt, že většina oficiálních zpráv je směřována zejména obecně k celému území Somálska či přímo k jeho centrální Federální vládě, opomíjejíc tak Somaliland.

1 TEORETICKÁ ČÁST

SLABÁ STÁTNOST

Podle Šárky Waisové představují hlavní milník ve zkoumání státu a státnosti teroristické útoky z roku 2001. Po této události prošlo téma rozpadání států ze strany vládních aktérů silnou sekuritizací a začalo být interpretováno jako bezpečnostní hrozba celého systému. Představitelé Bushovy administrativy si teroristické skupiny spojovali právě se slabými státy, které jim měly poskytovat potřebný azyl pro veškeré přípravy a především úkryt. Ze strany stabilních významných států došlo ke státům rozpadajícím se k radikálním změnám v oblasti zahraniční politiky. Vůči těmto, dle jejich názorů, zdrojům hrozeb začali podnikat mimořádná opatření, která kupříkladu v Afghánistánu vedla až k vojenské intervenci (WAISOVÁ 2007: 7).

V pojmosloví selhávání státu vládne nejednotnost. Jak jsem již zmínila v úvodu, pro potřeby své práce jsem se rozhodla využít klasifikaci Roberta Rotberga, mimo jiné prezidenta *Fund for Peace*. Přestože tato terminologie čelí kritice kvůli nepřesnosti hranic mezi jednotlivými pojmy, já si ji vybírám coby pro mne nejvýznamnější a nejpřehlednější. Jedná se o pojmy silné (*strong*), slabé (*weak*), selhávající (*failed*) a zhroutilé (*collapsed*) státy.

1.1 Silný stát

Stát silný, neboli *Strong State*, je stabilní stát moderního typu splňující základní funkce. Těmto povinnostem Rotberg přisuzuje označení politické a veřejné statky (*political and public goods*). Podle schopnosti, popřípadě neschopnosti, státu tyto statky zpřístupňovat svým občanům, zavedl své dělení. Statky řadí do hierarchického postavení. Navrch této pyramidy staví povinnost zajistit na svém území bezpečí, kde poukazuje především na lidskou bezpečnost. Pokud toho stát dosáhne v požadované míře, může se začít soustředit na zavedení

stabilního vynutitelného systému práv a norem. Dalším stupněm je umožnění občanům participovat v politice, právo na regionální zastoupení a zaručení základních lidských práv a svobod. Rotberg dále pokračuje důležitostí dostupného zdravotnictví a školství, infrastruktury a bankovního sektoru (ROTBERG 2003: 2–4). Silný stát můžeme tedy definovat jakožto jakýsi ideál typ splňující veškeré Rotbergovy body a kontrolující celé své území centrální uznanou vládou. Takové státy se v nejrůznějších žebříčcích a indexech vyznamenávají nejlepšími výsledky. Podle toho do jaké míry státy nedokáží těmto povinnostem dostát, postupují do stále vyšších kategorií rozpadu Rotbergova rozdělení.

Aby mohl být stát označován za moderní, musí trvale splňovat tři základní atributy: personální – musí mít stálé obyvatelstvo, teritoriální – musí se rozkládat na vymezeném území a musí mít funkční politicko-právní organizaci moci (KLÍMA dle PIKNEROVÁ 2009: 261–262). Splněním těchto podmínek je stát schopen kontrolovat celé své území a uplatňovat na něm monopol na legitimní užití násilí – tedy můžeme říci, že stát má vnitřní suverenitu. Vnější suverenitu stát získává coby akt mezinárodního uznání spolu s neopomenutelným navázáním diplomatických styků.

1.2 Slabý stát

Slabý stát, neboli *Weak state*, například Waisová stále vnímá jako moderní typ státu, byť uznává, že toto stadium je posledním stupínkem před samotným hroucením a s prohlubováním slabosti dochází ke ztrátě vlastností moderního státu (WAISOVÁ 2007: 12). Tento termín se dá v podstatě ztotožnit s pojmem *soft state* zavedeným Gunnarem Myrdalem roku 1968 (JIHLAVEC 2007: 20–21). Rotberg však *weak states* popisuje jako první stupeň rozkladu. Takový stát tedy nenaplnuje veškeré funkce silného státu. Být disponuje funkční vládou, selhává například v poskytování veřejných statků. V takovém státě se zvyšuje úroveň kriminality, snižuje se ekonomická úroveň,

dochází k inflaci a ke zhoršení životní úrovně obyvatel. Postrádá základní prvky státnosti a stabilitu. Hlavou takového státu navíc často bývá despota. Mezi občanem a státem se tvoří ideová propast a způsobuje zadrnutí spolupráce. Rotberg slabost států vnímá jako státu předurčenou věc, ovšem z různých důvodů. Může jít o geografická či ekonomická omezení, v tomto případě tedy mluvíme o dlouhodobé slabosti státu. Krátkodobý důvod oslabení státu většinou souvisí s vnitřními či vnějšími násilnými střety, popřípadě s přílišnou heterogenitou obyvatel (ROTBERG 2003: 4).

Klasifikaci na *weak* a *strong states* (potažmo *powers*) používá a rozpracovává i Barry Buzan ve své publikaci z počátku 90. let. Ten ve svém rozlišení bere v potaz vnější i vnitřní uplatňování moci státem. Z toho vevnitř státu sleduje tři aspekty: ideu státu, instituce a materiální podstatu. Ideu státu definuje homogenita národa a pevnost ideologie. Instituce jsou tvořeny exekutivou, legislativou a judikaturou. Poslední materiální podstata zahrnuje území a obyvatelstvo. *Weak state* pak definuje na základě výše rozvedených vnitřních faktorů jako stát slabých idejí a slabých institucí (JIHLAVEC In: Waisová 2007: 26–27).

1.3 Selhávající stát

Stát selhávající či rozpadající se, anglicky *Failed State*, je stát mezinárodně uznávaný, ovšem základní úlohy státu už nenaplňovány nejsou. V takovém typu státu vznikají ilegální trhy, vláda ztrácí monopol na legitimní užití násilí, v čehož důsledku se úroveň kriminality a korupce neustále zvyšuje. Stát definitivně rezignuje na poskytování zmiňovaných statků, obyvatelé se necítí bezpečně a hledají pomoc u nestátních zahraničních aktérů či aktérů antisystémových - warlordů, čímž vláda státu ztrácí legitimitu. (REMEŠOVÁ 2014). Hlavním odlišením od států slabých ovšem je, že vlády států selhávajících nemají kontrolu nad celým svým územím a na periferiích začínají převažovat secesionistické a separatistické tendence. Pro toto stadium je typické vypuknutí,

tradičně vnitrostátního a vleklého, konfliktu. Ozbrojené skupiny se profilují proti vládě ať už je to z důvodů mocenských, náboženských, etnických či jiných. V rozpadajícím se státě rovněž mizí principy demokracie, zaniká legislativa, soudní systém se stává nespolehlivým, infrastruktura již není prioritizována a upadá, stejně tak školství a zdravotnictví. V těchto institucích se stále více ukazují prvky zkorumpovanosti (ROTBERG 2003: 5–7).

1.3.1 Kvazi stát

Rotbergovo rozdělení si dovoluji doplnit o pojem kvazi stát, který se mého tématu blíže dotýká, jelikož jako jeden z klasických příkladů takového zřízení bývá často označován Somaliland. Oproti termínu *failed state* zde můžeme vnímat rozdíl. Teoretik kvazi státnosti Pål Kolstø uznává předpoklad, že vedle států mezinárodním společenstvím přijímaných a současně patřících do OSN existují i jednotky, které vykazují absenci mezinárodně-právního uznání, ovšem jako běžný funkční stát fungují. Těmto jednotkám, kvazi státům, tedy Kolstø zpracovává výčet označení jako *de facto state* (de facto stát), *unrecognised state* (nerozpoznaný stát), *para-state* (para stát) nebo *pseudo state* (lživý stát). Ve svém zkoumání se věnuje také předpokladům, které musí entita splnit, má-li být označována za kvazi stát. Za základní podmínku považuje dlouhodobou efektivní kontrolu území prostřednictvím centrální vlády (KOLSTØ dle PIKNEROVÁ 2009: 267–268). V takovém rozdělení bychom ovšem za *failed states* mohli označit pouze post koloniální oblasti, které svou legitimitu získávaly jen na základě historických skutečností a k rozpadu je dovedla přílišná heterogenita obyvatelstva uvnitř státu. Termín kvazi stát tak bývá některými autory často zaměňován právě se zmíněným státem rozpadajícím se (ŠMÍD – VAĐURA 2009: 47–48, 50).

Druhým teoretikem kvazi států, kterého zde zmíním je Robert H. Jackson, který zastává zcela odlišný názor. Podle něj jsou kvazi státy naopak veškeré dekolonizované oblasti, které svou vnější suverenitu získaly především díky

tehdejší situaci a shodě okolností, ovšem plnit funkce plnohodnotného státu nejsou schopny (PIKNEROVÁ 2009: 265–266). Pro potřeby této práce se bude autorka ztotožňovat spíše s klasifikací kvazi státnosti Pála Kolstø, jejíž je Somaliland přesným příkladem.

1.4 Zhroucený stát

Zhroucený stát, neboli *Collapsed State*, je „extrémní a velmi vzácnou formou pádu státu, kdy veškerá soudržná energie v podstatě přestane existovat a oblast se stane arénou pro souboj místních povstaleckých skupin, warlords a dalších nestátních ozbrojených aktérů“ (ŠMÍD – VAŽURA 2009: 46–47). Stát tedy v tomto krajním bodě dojde do stadia, kdy mocenské vakuum uvnitř státu a hranice ho kopírující není schopna efektivně kontrolovat žádná centrálně uznávaná autorita a tak vakuum zaplňují aktéři budující samostatně fungující jednotky. Odštěpené jednotky zřizují své vlastní bezpečnostní mechanismy, zavádějí vlastní trhy a uzavírají obchodní dohody, dokonce se mohou pokusit navázat diplomatické vztahy (ROTBERG 2003: 8–10).

Anarchie se z politické sféry přelévá do stále více oblastí. Lidé se jako zdroj obživy uchylují k ilegálním aktivitám a ruku v ruce s tím jde i stále více se rozšiřující korupce a porušování lidských práv. Díky selhání státu na všech úrovních a nezajišťování žádných potřeb obyvatelům se z života občanů takového státu stává boj o přežití.

2 ROZPAD SOMÁLSKA

Somálsko nikdy nebylo zcela jednotné. Dvě části, které daly 1. července 1960 za vznik jeho podobě pod názvem Republika Somálsko, si uvědomovaly svou rozdílnost už tehdy. Obě části fungovaly na základě odlišných koloniálních, politických a správních dědictví. Zatímco na severu bylo uplatňováno anglické obecné a statutární právo (*English Common and Statutory Law*) a Indický trestní kodex (*Indian Penal Code*), jih byl založen na italském koloniálním zákoníku (LEWIS dle KUMSA 2012: 63). Problémy byly ale i na úrovni odlišnosti jazyků a kultury obecně a ztěžovaly tak proces integrace. Veškeré tyto neshody vedly 10. prosince 1961 k nezdařenému puči vedenému severem, který však skončil fiaskem (OLŠA – SCHUSTER 2008: 17).

O šest let později stát prochází vojenským pučem Siada Barreho, název státu byl změněn na Demokratickou somálskou republiku, kterou vedla Vrchní revoluční rada. Tato vláda si zakládala na ideologii vědeckého socialismu, tedy „dělbě bohatství a majetku založené na moudrosti“. V důsledku naplnění socialistických ideálů, kterým se Barre chtěl přiblížit, byla založená somálská socialistická strana a vláda státu se z vojenské přerodila v lidovou (KUMSA 2012: 65). Barre byl silně zasazen v boji proti klanové společnosti. Byl to, do jisté míry, v podstatě průkopník moderního systému fungujícího na principu volených a profesionálních politiků namísto klanových náčelníků, na které funkce přecházela povětšinou dědičně. Tato jeho snaha o bezklanový režim bývá také často označována jako „vědecký siadismus“ (ZÁHOŘÍK 2012a: 51).

Dalším charakteristickým rysem Barreho vlády byla idea pansomalismu, pod kterou chtěl veškerá území obývaná Somálci sjednotit do tzv. Velkého Somálska. Tato území zahrnovala dřívější francouzskou kolonii Džibutsko, severní oblast Keni a území etiopského Ogadenu. Zejména jeho snaha o získání Ogadenu, odkud Siad Barre pocházel, rozpoutala mezi Etiopií a Somálskem mezi lety 1977-1978 krvavý konflikt (ZÁHOŘÍK 2012a: 199–200). Tato válka se po přidání SSSR na stranu Etiopie a USA na stranu Somálska stala jedním

z příkladů zástupného studeno-válečného konfliktu, který vyústil v somálské porážce. Nespokojenost napříč klany se stupňovala a prohra války tyto tenze ještě posílila. Hnacím pohonem této nenávisti byla viditelná podpora jižních klanů souhlasících s režimem. Proti centru se profilovaly klany Ísa a Hawiye, na opačné straně byl pak například klan Darod. Toto napětí vyvrcholilo v občanskou válku s výraznými ztrátami na životech (ZÁHOŘÍK 2012b).

Země byla až do roku 1991 pod silnou opresivní totalitní nadvládou. Na počátku 90. let 20. století dochází důsledkem vnitřní krize ke zhroucení státních struktur. Kmenově heterogenní stát nebyl schopný shodnout se na podobě ústřední vlády a tento spor dal za vznik několika samostatně fungujícím jednotkám. Roku 1991 započala proces Republika Somaliland, kterou o sedm let později následoval i Puntland ležící na severovýchodě státu. Jih ovládl chaos, který se neúspěšně snažila v letech 1992-1995 uhasit i mírová mise Spojených národů nesoucí název Operace k znovunastolení svobody (*Operation Restore Hope*). Mise úspěšně působily v humanitárních ohledech, legitimní všemi uznávanou centrální vládu, se jim přes veškerá jednání ustanovit nepodařilo (KUMSA 2012: 62–63).

V Džibutské Artě se na konferenci od dubna do července 2000 za podpory okolních států ale i OSN, EU a USA sešli somálské zástupci za účelem situaci vyřešit. Neúčastnili se jí jen nejvyšší političtí představitelé, ale i klanoví stařešinové, ženy či zástupci z řad intelektuálů (COUNTRY WATCH 2017: 16). Na této konferenci byl jmenován prezident Abdulqassim Salad Hassan – z kmene Hawiye – s pověřením jmenovat 245-člennou Prozatímní národní vládu (*Transitional National Government*). Ne všichni s tímto uspořádáním souhlasili. Jako oponent TNG se zformovala Somálská rada pro usmíření a obnovu (*Somali Reconciliation and Restoration Council*) v čele s puntlandským vůdcem Abdillahem Yusufem. Tato Somálská rada požadovala konferenci novou, které by se zúčastnil i Hassan a kde by se dohodli na kompromisu vyhovujícím všem. Ta se konala v letech 2002-2004 v Keni. Výsledkem tohoto setkání bylo ustanovení 275-členného Prozatímního parlamentu a do čela státu byl jako

prozatímní prezident dosazen Yusuf, který sestavil kabinet plný svých přívrženců. Svou přechodnou federální vládu (*Transitional Federal Government*) umístil do Etiopii bližšího města Baidoa.

Toto jednání strhlo obrovskou vlnu nevole jednak proto, že Yusuf byl ve většině Somálska silně neoblíbený, tak proto, že existovalo důvodné podezření, že jeho dosazení bylo silně ovlivněno etiopskou vládou. V roce 2006 se rodí Svaz islámských soudů (*Union of Islamic Court - UIC*), který obsadil Mogadišo. Etiopie spolu s USA z obav z rozšíření konfliktu vojenskou intervencí podpořila Prozatímní vládu, a *UIC* začala postupně fungovat na principu guerillového odboje. Prozatímní vláda se tak mohla přestěhovat z Baidoa do už uvolněného hlavního města, Mogadišu (KUMSA 2012: 69–71; ZÁHOŘÍK 2012a: 201–202, BRYDEN 2013: 5).

Po krvavých bojích v rámci občanské války se v roce 2007 sešla Somálská národní mírová konference (*Somali National Peace Conference*). Zde došlo k uzavření příměří mezi klany, dohodě o sdílení přírodních zdrojů a k naplánování svobodných voleb na rok 2009. *TFG* a dříve zneprátelená Aliance po obnovu Somálska (*Alliance for the Re-Liberation of Somalia - ARS*) vytvořily na základě jednání pod záštitou OSN koalici, která zvolila nového prezidenta, Sheikh Sharifa Ahmeda. Federální parlament se s příchodem *ARS* zdvojnásobil. K původním 275 členům přibylo 200 zástupců právě *ARS* a 75 zástupců veřejnosti. Tato vláda měla mandát do roku 2012, kdy mělo dojít k sepsání nové ústavy a hlavně k volbám (CIA 2018, BRYNDEN: 2013: 5–6). *TFG* však stále neměla kapacity na to, aby kontrolovala Mogadišu, natož jakoukoli větší oblast. Nedařilo se jí plnit téměř žádné ze smluvených cílů a když v roce 2011 udeřila vlna hladomorů, vláda selhala naprosto. Na povrch stále častěji prosakovala korupce a politické machinace, které byly doprovázeny hrůznými následky devastujícího sucha (MENKHAUS 2014: 159).

Po uplynutí stanovené doby pro transformování státu a několika odloženích byl v září roku 2012 Prozatímní parlament nahrazen Federálním parlamentem,

který předznamenal proces somálské federalizace. Federální parlament se skládal z 275 členů a jeho první zásluhou bylo zvolení Hassan Sheikh Mohamuda, otevřeného spolupráci s mezinárodním společenstvím. Tento vysokoškolsky vzdělaný muž opět pochází z klanu Hawiye, ovšem jeho vítězství bývá přisuzováno spíše jeho mnohým životním úspěchům a humanitární aktivitě, než klanové příslušnosti (BBC 2012). V životě Hassana však můžeme najít i temnější stránky. Například jeho blízkost s *UIC* či skutečnost, že důležité posty ve vládě začaly z většiny ovládat členové odnože islamistického hnutí Al-Islaah, nesoucí název *Damul Jadiid* (BRYDEN 2013: 7, BBC 2012). Jeho mandát je význačný uzavíráním mnoha bilaterálních smluv, ale především tím, že se jeho vládě 17. ledna 2013 podařilo získat uznání USA (HIPS 2013).

Federace byla na tomto území zřízena z důvodu minimalizace napětí mezi jednotlivými složkami společnosti, zejména klany. Devolucí měly jednotlivé klany obývající Somálsko získat své zastoupení na politické scéně. Jako precedent členského státu vznikl Jubaland. Jeho vznik podporovala mimo jiné i Keňa, která při svých hranicích chtěla stabilní bezpečný stát. Byly nastaveny oblasti vlivu parlamentu federálního a jubalandského. Dohoda o tvorbě Jubalandu, jakožto členského státu federace, byla později použita jako vzor pro přístupové smlouvy Jihozápadního Somálska a Galmudugu v roce 2014. Po ujištění Puntalndu, že bude zachována jeho územní celistvost, podepisuje v červnu 2014 přístupovou smlouvu i on a stává se tak jediným plně funkčním členským státem federace (MOSLEY 2015: 9–14, MATHEWS 2017: 153). HirShabelle byl k této federální soustavě připojen až v roce 2016.

Al-Shabaab, v té době vedený Ahmed Abdi Godanem sužoval zejména oblast jižního Somálska, potažmo Mogadišu už několik let. 10. únor 2012 je dnem, kdy skupina otevřeně vyjádřila své propojení s Al-Káidou. Útoky se postupem času začaly rozpínat za hranice Somálska. Přes veškerý tlak ze strany Africké unie, somálských, keňských i etiopských vojáků, později dokonce i USA s OSN je Al-Shabaab aktivní dodnes (COUNTRY WATCH 2017: 60–62).

V roce 2016 bylo, v souvislosti s končícím mandátem parlamentu a blížícím se volbám, rozhodnuto o tvorbě Horní komory, ve které nyní mají zastoupení všechny stávající i vznikající členské federální státy (UNSOM 2016c). 8. února 2017 v Somálsku na federální úrovni proběhly poslední prezidentské volby, ze kterých se 184 hlasy vyšel vítězně současný somálský prezident Mohamed Abdullahi Mohamed, přezdívaný „Farmajo“. Tohoto rodilého Somálce žijícího v USA⁴ volily obě komory parlamentu. Horní, 54 členná a dolní, 275 členná (BBC 2017). Farmajův největší úkol nadále spočívá v převzetí kontroly nad oblastmi zejména od militantní skupiny Al-Shabaab a zajištění bezpečnosti tamním obyvatelům.

2.1 Členské státy federace

2.1.1 Puntland

Tato semi-autonomní oblast nesoucí oficiální název *Puntland State of Somalia* má centrum ve městě Garowe. Svůj název přejala od starověkého egyptského obchodního průsečíku nazývaného „*Land of Punt*“ (BBC 2016). Rozprostírá se v regionech Bari, Nugal a severní část Mudugu⁵. Ve výčtu chybějící Sool a Sanaag jsou dlouholetým předmětem sporu mezi Puntlandem a jeho severozápadním sousedem Somalilandem.

Puntlandský lid se považuje za vedoucí skupinu boje o samostatnost v koloniální době, v podobě zakladatelů odbojového *Somali Youth League*, a důležitou složku vládnoucí elity v letech následujících. Z jejich řad pocházel například Abdirashid Ali Sharmake, Somálský první premiér a v pořadí druhý

⁴ Mohamed pochází z dobře postaveného klanu a rodiny. Roku 1985 dostal práci na Somálské ambasádě ve Washingtonu D.C. v USA. Tam byl následně nucen zůstat a zažádat o azyl, neboť kvůli jeho vymezování se vůči diktátorskému režimu Siada Berreho, nebyl jeho návrat v nejbližších letech bezpečný (GEE 2017).

⁵ Viz příloha č. 2

prezident, který zahynul při atentátu a po němž se ujal moci Siad Barre (PLGOV nedatováno).

Puntland vyhlásil samostatnost 1. srpna 1998, po ústavním konventu v Garowe konaném stejného roku. Puntland vznikl s cílem se v budoucnu zapojit do federálního zřízení, čehož bylo později skutečně dosaženo. Tamní obyvatelé chtěli na nově vzniklém semi-autonomním území obnovit efektivní fungování institucí, zajistit politickou stabilitu a bezpečnost a obnovit poskytování veřejných statků. Na základě tohoto konventu byla schválena Přechodná charta (*Transitional Charter*) ustanovující tříletý harmonogram pro vytvoření ústavy a pořádání voleb (IDO 2014: 7). U moci byla, už od svržení Barreho, Somálská demokratická fronta spásy (*Somali Salvation Democratic Front*), jejíž někdejší vůdce byl zvolen prvním prezidentem Puntlandu. Stal se jím Abdullahi Yusuf Ahmed z klanu Majerteen, který se stal v roce 2004 prezidentem *TFG*⁶. Přes existující vládu a parlament je Puntland, kromě období vlády Yusufa, označován pojmem „klanová diktatura“. Jakákoliv moc či společenské postavení se silně odvíjí od klanové příslušnosti (ZÁHOŘÍK 2012b).

Moc je zde rozdělena na tři standardní složky. Moc legislativní sestávající z 66 členného parlamentu, exekutivní moc zahrnující prezidenta, viceprezidenta a 9 ministrů, a moc soudní. Ústavní úprava z roku 2009 umožňuje systému multipartijní politickou soutěž a zároveň kýženou parlamentní a prezidentskou přímou volbu (GLOBAL SECURITY 2017). Došlo však pouze ke jmenování Volební komise (*Puntland Electoral Commission*) a poté byla v létě 2013 přímá volba zrušena. O rok později byl tedy parlament i prezident volen nepřímo (JOHNSON – SMAKER 2014: 16). Současným, pátým, prezidentem je někdejší premiér Dr. Abdiweli Mohamed Ali Gaas. Parlament tohoto kandidáta na dalších 5 let podpořil 33 hlasy, mandát se velmi těsně nepodařilo obhájit bývalému

⁶ Po Yusufově odchodu z funkce roku 2004 se prezidentem stal generál Mahamuud Muuse Hirsi Adde, který byl naopak od svého předchůdce vnímán jako osoba lid spojující a mírná (ZÁHOŘÍK 2012b).

prezidentovi Abdirahman Sheikh Mohamed Farolemu, který získal hlasů 32 (HASSAN 2014).

2.1.2 Jubaland

Za jakéhosi předchůdce Jubalandu můžeme označit dnes již zaniklou Azánii. Oblast Azánie měla obsahovat pouze regiony Střední Jubba (*Jubbada Dhexe*) a Dolní Jubba (*Jubbada Hoose*)⁷, tudíž by co do teritoria byla od dnešního Jubalandu odlišná. Hlavní tváří tohoto snažení byl nepochybně její prezident Mohamed Abdi Mohamed, zvaný Ghandi, který byl do funkce zvolen 15. května 2011. Ten chtěl svůj mandát zasvětit boji s terorismem, konkrétně se skupinou Al-Shabaab (SAFER WORLD 2016: 3).

Semi-autonomní stát Jubaland se rozprostírá převážně v povodí *Jubba river*, od které odvozuje svůj název a sestává z regionů Gedo, Middle Juba a Lower Juba⁸. K oficiálnímu vytvoření *Jubaland State of Somalia* došlo až roku 2013, kdy konference v Kismayu schválila prozatímní ústavu. Ve stejném roce Jubaland také v Addis Abebě podepsal usmiřující dohodu s Federální vládou a představiteli mezinárodní komunity – včetně EU, OSN či Spojeného království. Do jeho čela se postavil Ahmed Mohamed Islam, přezdívaný Madobe. Tato nově vzniklá entita vzešla ze snah stabilizovat region v oblasti politické, bezpečnostní a také ve snaze zajistit efektivní zprostředkování veřejných služeb. Stejně jako Puntland i Jubaland nikdy neusiloval o naprosté odtržení a měl zájem být součástí Federálního Somálska (RVI 2017; IDO 2014: 9).

Prozatímní jubalandská vláda (*Interim Juba Aministration*), rovněž zformovaná v Addis Abebě, byla samostatně funkční po dva roky a následně měl být stát sloučen pod federální uspořádání. Současná vláda Jubalandu sestává z deseti ministrů a po boku prezidenta v Kismayu pak spolupracují tři náměstci a guvernéri ze tří zmíněných regionů. Zejména kvůli aktivitám skupiny Al-Shabaab na jihu Somálska je stát značně ochromen jak po bezpečnostní, tak

⁷ Viz příloha č. 2

⁸ Viz příloha č. 2

po materiální stránce (IDO 2014: 10). V únoru 2015 byl pomocí *IGAD* úspěšně jmenován parlament, kterému byla přiřazena důležitá funkce volby prezidenta. Ustanoven byl počet čtyř poslanců za každý okres s výjimkou Kismayo, kterému bylo prisouzeno poslanců sedm. K volbě byla také zřízena komise, která kontrolou kandidátů zabraňovala infiltraci Al-Shabaab do parlamentu. Pětasedmdesátičlenný parlament byl oficiálně jmenován 7. května 2015 (SAFER WORLD 2016: 5).

Jubalandská státní správa je považována za jednu z nejvíce funkčních a vývojově napřed před ostatními členskými státy federace. Armáda je ve federálním systému nadřazena ostatním, funguje zde vláda i veškerá ministerstva. Problém však spočívá v tom, že právě území Jubalandu je hustě osídleno a ovládáno teroristickou skupinou Al-Shabaab, tudíž Madobe a jeho administrativa není schopna efektivně ovládat celé území tak, jak je potřeba (EASO 2017: 67).

2.1.3 Ostatní celky

Na území Somálska se postupem času zformovalo několik dalších menších celků, nyní patřících do Federálního Somálska. Jelikož je jejich funkčnost z hlediska státnosti značně rozporuplná, v této práci se o nich zmíním jen krátce.

Jihozápadní stát má v moci jeho prozatímní vláda (*Interim South West Administration*). Zahrnuje regiony Dolní Shabelle, Bay a Bakool⁹, které se nacházejí u hranic Jubalandu směrem na severovýchod. Do čela tohoto celku byl v listopadu 2014 zvolen Sharif Hassan Shiek Adan. *ISWA* je velmi slabá a celek je stále ve stádiu vývinu. Vládní struktury jsou v podstatě bez vlivu, ministerstva takřka neexistují a relativně efektivní správa funguje jen ve městě Baidoa (EASO 2017: 85-86). I Jihozápadní stát se rozprostírá na území ovládaném

⁹ Viz příloha č. 2

skupinou Al-Shabaab, která je silně zastoupena i v jeho hlavním městě Baidoa, kde by však na vládu neměla mít nijak silný vliv.

Dalším státem vzešlým z procesu devoluce je HirShabelle, který vznikl ke konci roku 2016. Ten své teritorium definuje regiony Hiiraan a Middle Shabelle¹⁰. Jižní hranici sdílí s Jihozápadním státem a na severu sousedí s Galmudugem. Do čela tohoto státu se v rok jeho vzniku postavil Ali Abdullahi Osoble, kterého v únoru 2017 ve funkci vystřídal Mohamed Abdi Waare. On i s vládou sídlí v hlavním městě HirShabelle, v Jowharu (UNSOM 2016b; UNSOM 2017b).

Poslední celek, který zde zmíním je Galmudug (*Galmudug Interim Administration*), který sestává z regionů Galgaduud a Mudug¹¹, přičemž severní část regionu Mudug náleží Puntlandu. Nachází se mezi HirShabelle a Puntlandem a je obecně považován za nejslabší ze všech území Somálska. Vláda, v jejímž čele stojí prezident Ahmed Dualle Geelle zvaný „Haaf“, a veškerá administrativa je soustředěná v hlavním městě Cadaado (EASO 2017: 103).

2.2 Republika Somaliland

Ke vzniku autonomní entity *Republic of Somaliland* přispělo především Somálské národní hnutí (*Somali National Movement - SNM*), které vzniklo z řad emigrantů klanu Ísa. Zprvu působilo z Londýna, kde bylo roku 1981 založeno, později se však přesunulo do Addis Abeby. Odtud navazovalo kontakt s jinými vznikajícími antisystémovými stranami, jako například se Somálskou demokratickou frontou spásy (*SSDF*), Sjednoceným somálským kongresem (*USC*) nebo se Somálským vlasteneckým hnutím (*SPM*). Po odchodu Barreho se však sestavení vlády ujmula pouze *USC*, což bylo pro *SNM* poslední ranou

¹⁰ Viz příloha č. 2

¹¹ Viz příloha č. 2

a impulzem k založení nezávislého Somalilandu (ZÁHOŘÍK 2012b). Ten ve své Současné podobě zahrnuje administrativní regiony Awdal, Woqooyi Galbeed, Togdheer a sporný Sanaag se Sool¹².

Podobně, jako bylo uvedeno výše, komentuje situaci bývalá somalilandská ministryně zahraničí v rozhovoru pro Mezinárodní politiku. Touha tohoto neuznávaného státu po samostatnosti, dle jejích slov, nemá základy v občanské válce, ale pramení už z dob dekolonizace. Somaliland totiž obývají úplně jiné kmeny než zbytek státu, které mají odlišný i jazyk a kulturu. Po pádu diktatury vyhlásil na velké somalilandské konferenci vrchních představitelů v Buaru tehdejší prezident Abdurahman Ahmed Ali nezávislost, a to konkrétně 18. května 1991. Legitimitu vyhlášení samostatnosti odvozují od toho, že už samotné spojení se s bývalou italskou kolonií byla jejich svobodná vůle, tedy i odpojení by mělo být jejich rozhodnutím. Navíc, jak Ismail v rozhovoru dodává, nebyl tento spojující svazek ratifikován parlamenty Somalilandu ani Somálska (OLŠA – SCHUSTER 2008: 17–18).

Tuto konferenci po uplynutí přechodného období následovala v květnu 1993 konference Boramská, Zde se podařilo jmenovat prezidenta Muhammada Haji Ibrahima Igala, zformulovala se zde Mírová a Národní charta, a rozhodlo se o vytvoření bikamerálního (dvoukomorového) parlamentu. Horní komora měla být jakousi nevolenou radou starších, komora dolní institucí volenou (KUMSA 2012: 68). K potvrzení faktické nezávislosti došlo i prostřednictvím referenda, kde se 31. května 2001 pro vyslovilo 97,1 procenta voličů. (RIEGEL 2012). V listopadu 2017 proběhla třetí svobodná demokratická volba prezidenta. Této funkce se na dalších pět let zhostí Musa Abdi Behi, který je členem strany Kulmiye tedy strany v současné době vládoucí. Behi si stanovil jako hlavní cíl svého funkčního období potírání somalilandské korupce a to i uvnitř strany, odkud pochází (ALI 2017).

¹² Viz příloha č. 2

Somaliland má v Hargeyse svou vlastní fungující vládu a vládní instituce, policejní aparát, ústavu, fungují zde demokratické volby a mají i svou vlastní měnu. Byl zde rozšířen počet úředníků i policistů, a hledí se i na dodržování minimální mzdy. Tento celek je považován za nejstabilnější v oblasti Afrického rohu. Jedná se o tzv. kvazi stát, ve významu pojmosloví výše zmiňovaného Pála Kolstø, jehož existence přes svou vnitřní funkčnost není mezinárodním systémem uznávána. Díky tomu, že je Somaliland relativně bezpečný, stává se tak stále častěji vyhledávanou destinací turistů a dokonce zde dochází k rozvoji zahraničních investic.

3 FRAGILE STATE INDEX

Fragile State Index se zabývá měřením stupně rozpadu států od roku 2014, kdy nahradil *Failed State Index*, jehož historie sahala do roku 2005. Vytvořila ho americká nezisková organizace *Fund for Peace* ve spolupráci s časopisem *Foreign Policy*, kde je výsledná zpráva každoročně zveřejňována.

FFP k vytvoření indexu náchylnosti státu k rozpadu používá analytický přístup zvaný *Conflict Assessment System Tool (CAST)*. Tento nástroj měří zranitelnost států před, během i po ukončení konfliktu a jeho výsledkem je číselná hodnota. K té se tvůrce dopracuje ohodnocením každého z indikátorů číslem 1-10 a jejich následným sečtením. Čím je součet vyšší, tím se stát v žebříčku umístí hůře. Tedy plný počet, 120 bodů, by znamenal stát naprosto zhroucený a nefungující. Právě Somálsko po mnoho let zastává alarmující a výčet států ukončující příčky indexu (FFP 2014: 3–4).

FFP dále vytváří přehlednou mapu, ve které barevně odděluje čtyři kategorie: modré udržitelné (*sustainable*), zelené stabilní (*stable*), žluté varující (*warning*) a červené alarmující (*alert*) státy¹³. Mezi kategoriemi je vždy třiceti bodový rozestup a škála končí temně rudou barvou, která označuje hodnotu 120.

Důležitost indexu souvisí s globalizací a propojeností dnešního světa, kdy úpadek jednoho státu může v řetězové reakci ovlivnit státy další. *FSI* se tedy snaží odhalit, kdy se situace ve státě může začínat vymykat z rukou a jejich zprávou na to upozornit společenství a veřejnost. Pokud jsme schopni tuto hrozbu rozpoznat včas, může to být pro daný region existenční otázkou. Na druhou stranu, jako jednu z jeho nevýhod můžeme vnímat číselný výsledek, který je značně subjektivní. Další věc, která byla *FSI* dříve vytýkána byla stejná váha indikátorů. Ovšem nová personalizovaná funkce na oficiálních stránkách *Fragile State Indexu* uživateli umožňuje nastavovat váhu (1 až 5) jednotlivých

¹³ Viz příloha č. 3

indikátorů podle toho, jak sám vnímá jejich důležitost. Dále je také nutné zvážit objektivitu, nestrannost či třeba původ autorů analýzy. *FSI* je dle mého názoru skvělým rámcovým ukazatelem toho, jak jsou státy schopné fungovat, jeho výsledky (ostatně jako u většiny indexů) musíme však brát s rezervou.

3.1 SOUDRŽNOSTNÍ INDIKÁTORY

3.1.1 Bezpečnostní aparát

V této části se budu věnovat zejména bezpečnostním hrozbám¹⁴ vůči občanům a způsob, jakým je vláda schopná se s těmito hrozbami vypořádat. Patří sem problematika organizovaného zločinu, terorismu, atentátů či státních převratů. Tento indikátor zohledňuje také profesionalitu bezpečnostních sil v zemi a jakou důvěru v ně má její obyvatelstvo.

Vnitřní politický rozpad Somálska v roce 1991 s sebou mimo jiné přinesl i rozpad bezpečnostních složek státu, ty se ale v posledních letech začínají znovu formovat, profesionalizovat a získávají si tak důvěryhodnost. Ve Federálním Somálsku se Národní bezpečnostní síly (*Somali National Security Forces*) skládají ze Somálské národní armády (*Somali National Army – SNA*), Somálského policejního sboru (*Somali Police Force – SPF*) a Somálské národní informační a bezpečnostní agentury (*Somalia National Intelligence and Security Agency*). Policejní složka *AMISOM* se soustředí na výcvik členů *SPF*, aby odpovídali mezinárodním standardům a sami mohli v budoucnu převzít odpovědnost za bezpečnost na území jejich státu. Mimo výcvik se *AMISOM* také snaží zajistit dostatečné vybavení složek v podobě darů specializovaného zařízení (*AMISOM 2017a: 1*). V březnu 2016 vznikla iniciativa “*New Policing Model*”, která dala za vznik Somálské federální policii (*Somalia Federal Police*), jejíž výcvik a setrvání je hlavním plánovaným cílem pro období 2017-2025. Rozhodl tak Federální ministr vnitřní bezpečnosti Abdirizak Omar Mohamed

¹⁴ Viz příloha č. 4

spolu s ministry zodpovědnými za bezpečnost v oblastech Puntlandu, Jubalandu a ostatních členských zemích. Účastníci se shodli na užití tohoto *New Policing* modelu, který zahrnuje federální i státní jednotky. Jsou jim nadřazeny jednotlivá federální a státní ministerstva zabývající se vnitřní bezpečností (UNSOM 2016a).

Jeden z významných úspěchů loňského roku spočívá v začlenění 2 400 puntlandských vojáků do *SNA* v rámci plánu tvorby národní bezpečnosti (*National Security Architecture*), který byl schválen k implementaci v prosinci 2017. Do tohoto procesu je mimo Somaliland zapojeno celé Federální Somálsko (UNSOMa 2017: 2–3). *SNA* se potýkala především s nízkou důvěrou obyvatel Somálska, to jak kvůli korupci, kterou je celý bezpečnostní aparát opředený, tak kvůli klanové příslušnosti jednotlivců, jenž může být jedním z faktorů ovlivňující jejich úsudek (WORLD BANK 2017a). Další z problémů se podařilo překonat až roku 2016. Byla to absence pravidelného platu příslušníkům *SNA*, kvůli kterému někteří tíhli až ke kriminálnímu jednání. Tento problém byl třeba v Puntlandu dokonce příčinou veřejných demonstrací. Díky kooperaci s *EUTM* (*European Union Training Mission*), *AMISOM* a dalšími aktéry bylo od roku 2014 vytrénováno přes 5 400 vojáků. *SNA* si v souvislosti se svou profesionalizací získává důvěru somálských obyvatel (ISSAT 2017). Přítomnost *AMISOMu* je ovšem pro Federální Somálsko v otázce bezpečnosti životně důležitá. Pomoc *AMISOMu* spočívá v ochraně politického procesu, budování bezpečnostních institucí a spoustě dalších podstatných kroků. Přes Somálský závazek, že v budoucnu převezme plný dohled nad bezpečnostními složkami, je zatím skutečnost nereálná.

Mimo vše toto dění stojí v otázce bezpečnosti naprosto distancovaný a samostatný Somaliland se svou armádou (*Somaliland Army – SLA*) a policií (*Somaliland Police Force – SPF*), která čítá přibližně 6 000 členů. Existuje zde také složka (*Special Police Unit*), která má specifický úkol chránit zaměstnance mezinárodních a neziskových organizací. Tyto bezpečnostní složky efektivně fungují po celém území Somalilandu s výjimkou sporných regionů Sool a Sanaag (EASO 2017). Somalilandská kriminalita se ale obecně pohybuje na velmi nízké

úrovni. Podniky fungují bez ochranky, bez stráže se obejde veřejná doprava, dokonce i klanové roztržky jsou na ústupu. Při průzkumu z roku 2012 se 80 % podnikatelů vyslovilo, že bezpečnost v Somalilandu je vysoká nebo velmi vysoká (MENKHAUS 2016: 15).

Al-Shabaab

Teroristická skupina Al-Shabaab sužuje oblast Somálska už po mnoho let. Kořeny této skupiny můžeme sledovat do roku 2006, kdy se po rozpadu Svazu islámských soudů (*Islamic Courts Union*) zrodila militantní odnož. Právě ta zformovala Al-Shabaab se vizí o vytvoření islámského státu na území Somálska. Později se veřejně přihlásila ke svým vazbám na al-Kaidu.

Velkým problémem je, že jednotky Al-Shabaabu jsou poměrně dobře vyzbrojené a výcviku se jim často dostává lepšího než státním vojákům. Její členové se dělí do tří skupin. První, tzv. *Shura* je jakási Rada a středobod celé organizace. Střední vrstvu tvoří lidé k členství ideologicky motivováni, bývají tedy organizaci zpravidla velmi loajální. Úroveň nejnižší tvoří vojáci, kteří jsou za svou službu placeni, tudíž je jejich členství čistě ekonomického rázu (ISSAT 2017). Al-Shabaab útočí na ministerstva a jiné důležité státní budovy, zabíjí vojáky i civilisty, působí ve městech i na venkově, kde se zaměřuje především na logistické trasy *AMISOM* či *UNSOM*. Nezastaví se ani před vraždami vysoko postavených politiků, klanových starších, zaměstnanců neziskových organizací nebo vraždami z náboženského fanatismu, tedy vraždami křesťanů. Výboje organizují nejen na území Somálska, ale i za jeho hranicemi, v sousedních zemích. Nejvíce útoků má skupina na svědomí zejména v oblasti Federálního Somálska, konkrétně na jihu a především v okolí města Mogadišu¹⁵. Území Galmudugu, Puntlandu a Somalilandu se terčem stávají jen zřídka, ovšem jistý posun zájmu Al-Shabaabu směrem na sever je zde zřetelný¹⁶.

¹⁵ Viz příloha č. 5

¹⁶ Viz příloha č. 6

14. říjen 2017 byl pro Mogadišu v souvislosti s terorismem největší ránou za poslední desítky let. Při výbuchu bomby v nákladním automobilu uprostřed města zemřelo přes 300 lidí a další stovky byly zraněny. K tomuto útoku se Al-Shabaab veřejně nepřihlásil, veškeré okolnosti ale nasvědčují tomu, že i tento incident byl právě jejich dílem (BURKE 2017). Nejefektivnější ofenzivu proti Al-Shabaab můžeme pozorovat zejména ze strany *AMISOMu*, kterému se daří teroristickou skupinu vytlačovat z mnoha základen po celém Federalizovaném Somálsku.

Pirátství

Pirátství Somálců je v podstatě forma výtěžku rybářů žijících u moře. Během těchto námořních únosů a zajímání rukojmí povětšinou nedochází k násilnostem. Epicentrem tohoto organizovaného zločinu se stalo pobřeží severovýchodního federálního státu Puntland.

Díky výhodné geografické poloze, špatné finanční situaci mnoha obyvatel a složité politické situaci plné korupce, nestojí pirátství v podstatě nic v cestě. Somálští piráti zneužívají především odlišnou hodnotu lidského života vyčíslitelnou financemi. Zjistili, že západní svět je ochotný za lidský život obětovat velké výkupné a z únosů vytvořili byznys (MURPHY 2009: 1–2). Velkým problémem je také nedostatek zdrojů poskytovaných federální vládou, regionální vládu i zahraničními aktéry. Kvůli nedostatku peněz se nedaří vybudovat dostatečné množství efektivních námořních bezpečnostních složek, které by přepadávání a únosům lodí mohly předcházet. V roce 2011 bylo odhadováno vyčlenění až 6,6 miliard USD na boj s pirátstvím, tyto příspěvky se neustále snižovaly až pod hranici 2 miliard USD v současnosti (OBP 2017). Přestože nejvíce incidentů proběhlo právě v roce 2011, pirátství v somálských vodách stále existuje a dle počtu napadení z loňského roku je evidentní, že je opět na vzestupu. Somálci tak nadále ohrožují námořní dopravu přes Adenský záliv.

3.1.2 Fragmentace společnosti

Fragmentace společnosti může být závislá na nejrůznějších faktorech. Může jít o fragmentaci například na základě etnické, třídní, klanové, rasové či náboženské odlišnosti. Mezi těmito odlišujícími se skupinami může dojít k boji o moc a prostřednictvím voleb mohou narušit férovost reprezentace většinové vůle lidu. Indikátor také zkoumá, zda jsou jednotlivé skupiny vedeny spíše nacionalistickými či secesionistickými pohnutkami.

Přestože je Somálsko etnicky složeno z 85 % Somali a 15 % Bantu (a ostatní), způsobuje fragmentaci na jeho území velké množství kmenů. Jejich činnost, často prostřednictvím klanových milic, výrazně ovlivňuje společenský a politický život. Klanové starší mají hlavní slovo v rozdělování zdrojů. V otázce klanové příslušnosti v politice zažívá velký problém mimo jiné například Jihozápadní stát, kde jsou na vzestupu jisté secesionistické tendence. Darodský sub-klan Aulihan jako demonstraci za větší zastoupení ve vládě Jihozápadního státu založil vlastní stát Upper Bakool. Většinu obyvatel zde totiž tvoří klany Rahanweyn a Dir, které vládu v podstatě ovládli a nedali možnost zapojení se ostatním klanům (EASO 2017: 86).

V Somálsku existují čtyři klany, které jsou považovány za jakousi urozenou vrstvu společnosti, a které svůj původ odvozují už od proroka Mohameda. Tato skupina kmenů se nazývá *Samaale* a vyznačuje se především nomádkým způsobem života. Jsou jimi klany Darod, Hawiye, Dir a Isaaq. Klan Darod se dále dělí do tří linií: Ogaden, Marehan a Harti. Ogadenští darodové mají největší zastoupení v Somálci obývané části Etiopie, Marehanští se vyskytuje především na jihu a v centrální části země, a subklan Harti, Majerteeni, jsou nejpočetnějším klanem Puntlandu. Další z těchto klanů, Hawiye, dominují jižnímu a střednímu Somálsku a obě jeho odnože, Abgal a Habr Gedir jsou nejpočetnější složkou obyvatel hlavního města Mogadišu. Klan Dir se dělí na Issa a Gadabursi, vyskytující se v západním Somalilandu a poslední odnož Biyomaal obývá jižní Somálsko. Poslední ze skupiny *Samaale* je klan Isaaq, který se usadil primárně v Somalilandu. Druhá větev, *Saab*, se od *Samaale* liší vývojovou linií. Rovněž

stopují svůj původ k Mohamedovi, ovšem z jiného potomka. Jejich klan je označován jako Digil, Mirifle nebo Rahanweyn. Přestože mluví jiným dialektem a mají jiný původ, tudíž jsou pro *Samaale* podřadnými, nedochází zde k žádné diskriminaci a jsou také považováni za urozené. *Saab* obývají především oblasti regionů Bay a Bakool a bývají zpravidla zaměstnáváni v zemědělském sektoru (IAGCI 2017: 11–12).

Být součástí minoritního klanu znamená být vystaven vyšším bezpečnostním rizikům a postrádat právní ochranu, kterou si jsou klany schopny hrozbou násilím získat. Tyto menší klany jsou tak často diskriminovány nebo přímo vyloučeny z politického a sociálního života. Jednou z těchto minoritních skupin jsou tzv. Bantu. Tato skupina nese mnoho názvů, podle toho, kde se vyskytují - Makane, Shiidle, Reer Shabelle, většinou jsou ale známí pod souhrnným označením *Gosha* (lesní lidé). Jsou to potomci otroků, kteří byli do Somálska přivezeni z jižních afrických zemí. Za Siada Berreho byl příslušníkům této skupiny obyvatel zabaven majetek a přerozdělen mezi větší kmeny. Po pádu Barrého zažili diskriminaci v podobě nucených prací na pozemcích, které dříve vlastnili. V současnosti jde spíše o diskriminaci z hlediska verbálního či z hlediska příležitostí, ale dochází i k četným útokům z důvodu jejich kulturní odlišnosti. Obývají především oblast mezi řekami Jubba a Shabelle (IAGCI 2017: 27–32, MRGI 2011).

Další z těchto minoritních skupin jsou Bajuni, obývající především Kismayo a blízké ostrovy. Jsou to většinou rybáři mluvící svahilským dialektem, potomci Arabů a Peršanů s místním obyvatelstvem. Stejně jako Bantu byli během občanské války zbaveni majetku, jehož navrácení se dodnes nedočkali. Poslední minoritní skupinou, kterou zmíním je Gaboye (hanlivě Migdan), potomci lovců. Ti údajně území obývali ještě mnohem dříve než současné somálské klany. Po pádu Barreho klan prošel cíleným vyvražďováním bez jakéhokoliv zastání ze strany jiného klanu či pozdější kompenzace. Nyní jsou to často kováři, lékaři tradiční medicíny nebo krejčí a dodnes jsou terčem beztrestného porušování lidských práv (IAGCI 2017: 27–32, MRGI 2011).

Většinovými klany ve Federálním Somálsku jsou klany Hawiye a Darod. Federální Somálsko se už dlouhá léta řídí podle tzv. systému 4,5 strany, který byl roku 2000 v Artě přijat jakožto oficiální systém pro budoucí volby do somálského federálního parlamentu i do regionálních parlamentů členských států. Vše mělo fungovat tak, že čtyři majoritní klany¹⁷ získají stejný počet míst a klany menšinové získají polovinu míst z počtu klanu většinového, to vše prostřednictvím volitelů. Od této adaptace se ale zdá, že rotační konvence na nejvyšší státní posty funguje jen mezi dvěma klany a není překvapující, že jsou jimi právě klany Hawiye a Darod. Ostatní klany, jako například Dir, Rahanwein, a menší klany, jsou znevýhodňovány a stavěny na okraj politického procesu (ALI 2016). Tato volební formule způsobuje velké napětí, které by v krajním případě mohlo přerůst v konflikt. V Puntlandu došlo i k mnoha demonstracím, za zrušení tohoto systému, přes veškeré snahy však přetrvává i tam.

Většinový klan Somalilandu, Isaaq, vyslovoval své secesionistické nálady v podstatě už od vzniku sjednoceného Somálska. Díky vysoké koncentraci tohoto klanu na daném území v podstatě vytvořili homogenní názorovou skupinu, kde se o fragmentaci na klanové bázi vlastně ani mluvit nedá. Mimoto se v Somalilandu neřídí žádnou konvencí, která by držela privilegovanou skupinu u moci, či systémem 4,5 stran. Naopak zde drží tradici pravidelných přímých demokratických voleb.

Násilí na obyvatelstvu se kromě Al-Shabaabu dopouští i jednotlivé klany. Ty berou právo do svých rukou a vraždami, vydíráním, únosy či znásilněními se ho často domáhají. *Amnesty International* v září 2017 zkonstatovalo, že v důsledku podobných akcí umírá stále více civilistů. Tato informace se týká především regionů Sool a Sanaag, Hiiraan, Galmudug, Mudug, Dolní a Střední Shabelle a Centrálního Somálska. Pozorovací skupina *OSN (Somali and Eritrea Monitoring Group)* také poukazuje na zřejmý politický podtext těchto událostí (EASO 2017: 46).

¹⁷ Těmito klany jsou: Dir, Digil, Darod a Hawiye.

3.1.3 Skupinová křivda

Zde hledáme křivdu jedné části společnosti v historických událostech. Na této skupině mohl být v minulosti spáchán zločin, který dle jejich názoru nebyl potrestán, mohla jim být odepřena samostatnost a právo na sebeurčení. Zkoumáme, zda jsou tyto skupiny stále perzekuovány kvůli náboženství či klanové příslušnosti. Zda jsou zapojeny do politického života a dochází k rovnému dělení zdrojů. Vzhledem k tomu, že problematika této kapitoly úzce souvisí se situací minoritních skupin popsané v předchozí podkapitole, dovolím si sem přidat práva žen a to v politických aktivitách i v běžném životě.

Značný posun můžeme v situaci se zapojením žen do politického a veřejného života vnímat mimo jiné ze strany *AMISOMu*. Jeho pracovníci se snaží dojednat nejruznější dohody o kvótách pro ženské zastoupení v politice i v klanech, vznikají iniciativy pro mobilizaci žen atp. Pro federální volby v roce 2016 byla stanovena kvóta 30 % pro ženské obsazení parlamentu, kterou se chystají následovat i volby do parlamentů regionálních. Ženám se nakonec podařilo získat pouze 26 % míst, i to je ale určitým krokem vpřed. Obsadily šest ministerských postů a dva posty náměstkovské (*AMISOM 2018a: 4–5*).

Ženy jsou velmi často obětmi násilí, únosů a sexuálního napadení. Situaci nepomáhají ani časté případy domácího násilí, podvýživy, existenční chudoby a vysokého rizika šíření nemocí. Vše pramení v somálském právním systému, vycházejícím z práva *šaría*, které muže a ženu řadí do hierarchického postavení. Velkou hrozbou jsou též případy znásilnění, ke kterým většinou dochází v uprchlických táborech a to dokonce i ze strany policie. Takové incidenty navíc podporují šíření HIV/AIDS. (*COUNTRY WATCH 2018: 310*). Dalším ze somálských negativních prvenství je i počet dívek a žen, které celý život trpí z následků obřízky. Tuto zkušenost jich podstupuje až 98 % a to povětšinou v té nejextrémnější formě – infibulace. Ta je, stejně jako zákon proti sexuálnímu násilí (*The Sexual Offense Act*) ilegální zatím jen Puntlandu (*MOHAMED 2017, UNFPA 2016*).

3.2 EKONOMICKÉ INDIKÁTORY

3.2.1 Ekonomický úpadek

Indikátor se zabývá ekonomickým úpadkem společnosti jakožto celku. Měříme ho pomocí mnoha ukazatelů: průměrného platu, výšky HDP, míry nezaměstnanosti, inflace, velikosti státního dluhu či úrovně chudoby. Vnímáme zde také příjmy z obchodu, zahraniční investice nebo také rovnost podmínek pro podnikání napříč klanovým spektrem. Můžeme sem zahrnout také černý trh, zpronevěru a praní špinavých peněz.

Somálská ekonomika je silně závislá na chovu hospodářských zvířat, zemědělství, lesnictví, rybolovu a telekomunikaci. Chov hospodářských zvířat činí až 40 % HDP, dalších 50 % zahrnuje polovinu příjmů z dovozu a remitence ze zahraničí. Somálský export míří z 37,2 % do Spojených arabských emirátů, 22,3 % do Jemenu a dále do Ománu, Číny, Kuvajtu nebo Nigérie (COUNTRY WATCH 2018: 248). Závislost země na vývozu jednoho typu komodit ji činí značně zranitelnou vůči sebemenším výkyvům, na obnovu nebo start nových odvětví jí ale chybí finance.

S problémy s obchodem se potýká i Somaliland, jelikož není uznávanou zemí, navazování obchodních vztahů je pro něj značně složitější, než pro Federální Somálsko. Ani Somalilandská ekonomika není příliš diverzifikovaná a velmi závislá na hospodářských zvířatech a rybolovu. Svůj obchod vždy soustředila především do Saúdské Arábie, kam nejčastěji exportovali právě dobytek. Jedním z dalších obchodních partnerů Somalilandu je Eritrea, která pro svůj export využívá bezpečné Somalilanské přístavy (ZÁHOŘÍK 2012b).

Nominální výše HDP Somálska za rok 2017 činí 7,3 milionu USD¹⁸, a znamená pokračující trend v graduálním růstu této hodnoty. V přepočtu HDP na osobu není ale částka 535 USD příliš pozitivní. Důsledkem dlouhého období

¹⁸ Hodnota je obecná pro celé území Somálska, včetně Somalilandu.

sucha takřka zkolaboval zemědělský sektor a způsobil tak růst nezaměstnanosti na venkově a zároveň růst ceny vody a potravin. *IMF* navíc zaznamenalo zvýšení inflace ve Federálním Somálsku ze 4 % na 5,2 % (IMF 2018).

Státní dluh Somálska byl *World Bank* k začátku roku 2017 vyčíslen na 5,6 miliardy USD. Z toho 27 % dluží právě *World Bank*, *International Monetary Fund* a dalším mezinárodním finančním institucím. Za většinu zbývajících částky potom vděčí věřitelům jako je USA, UK, Rusko, Francie, SAE, Čína a další (WORLD BANK 2017a: 26). Federální Somálsko zaznamenalo za rok 2017 zvýšení hodnoty Indexu spotřebitelských cen (*CPI*)¹⁹ a to o 7-14 %. Somalilandská hodnota indexu (vyjma regionů Sool a Sanaag) v průběhu roku narostla až na 14-17 %. Somalilandský šilink (*SiSh*) vůči Americkému dolaru za poslední rok upadl o 25-26 %. Dostupnost Amerického dolaru byla v Somalilandu silně snížena a to zejména kvůli radikálnímu snížení vývozu, v důsledku sucha. Somálský šilink (*SoSh*) zůstal v minulém roce relativně stabilní a pohybuje se na 8 % propadu vůči Americkému dolaru (FSNAU 2018: 1). Inflační krize hlásily za rok 2017 místní deníky Puntlandu a Somalilandu. Zatímco krize somalilandská byla způsobena kolísavou cenou potravin a to zejména obilovin, Puntland si jí dle těchto deníků zapříčinil vypuštěním padělaných peněz do oběhu.

V současné situaci se o četnosti zahraničních investic v Somálsku nedá příliš mluvit. Za občanské války došlo k zániku mnoha průmyslových odvětví a k poničení klíčové infrastruktury. Ani vláda nemá tyto investice pochopitelně jako hlavní prioritu, tudíž se na její podporu příliš nesoustředí (COUNTRY WATCH 2018: 247–248). V souvislosti se zahraničními investicemi bychom na první místo mezi autonomními a semi-autonomními celky v Somálsku měli postavit Somaliland. Díky strategickému umístění, v čele s přístavem v Berbere, v kombinaci s relativním klidem v zemi a otevřeností ekonomiky se tak

¹⁹ Index spotřebitelských cen, neboli *Consumer price index* měří „vývoj cenové hladiny určitého spotřebního koše obsahujícího některé zboží a služby. [...] Používá se ke stanovení růstu životních nákladů“ (PATRIA 2018).

Somaliland stává stále častějším cílem zahraničních investic a částečně i obchodu, na kterém je závislý.

Problematika ekonomické nerovnosti v různých částech země bude v této práci vynechána, jelikož oficiální statistická data Giniho koeficientu²⁰ z posledních let žádná z mezinárodních organizací o Somálsku neuvádí. Údaje o nezaměstnanosti a gramotnosti rovněž nejsou v konkrétní podobě k dispozici, nicméně nezaměstnanost bývá odhadována na 50-66 %, gramotnost na 38 % (EASO 2017: 51–52). Chudoba je v Somálsku velmi častým jevem. Pod mezinárodní hranicí chudoby (tedy s prostředky pod 1,90 USD na den) žije na jeho území více než polovina obyvatel. Nejhůře jsou na tom vnitřně vysídlené osoby v táborech (WORLD BANK 2017b).

3.2.2 Nerovnoměrný hospodářský vývoj

Tento indikátor ukazuje nerovnost v ekonomice bez ohledu na jeho skutečnou výkonnost. Zkoumá spíše to, jak je na nerovnost v ekonomice obyvateli nahlíženo a zda společnost tato případná nerovnost rozděluje. Hledí na možnosti, které obyvatelé mají ke zlepšení svého statutu nebo na rozdílnost životní úrovně obyvatel ve městech a na venkově.

Jediným městem v Somálsku, které má přes milion obyvatel je hlavní město Federálního Somálska, Mogadišu. Obývá ho až 2,5 milionu lidí, což představuje skoro čtvrtinu celkového počtu obyvatel v zemi. Druhým nejpočetnějším je Somalilandské hlavní město Hargeysa se skoro půl milionem obyvatel. Vývoj naznačuje tomu, že v Somálsku dochází ve všech jeho částech k postupné urbanizaci. Zatímco v roce 1960 žilo na venkově 83 % obyvatelstva, v roce 2015 hodnota klesla na 60 % (WPR 2018). Životní úroveň obyvatel ve městech bývá zpravidla nesrovnatelně lepší, než ta na venkově. Další faktor,

²⁰ Giniho koeficient je číselná charakteristika rovnosti dělení bohatství na určitém územním celku.

který hraje roli při hledání zaměstnání, rozdělování finančních zdrojů, ale i přístupu ke vzdělání je klanová příslušnost a pohlaví. Minoritní klany povětšinou nedostávají tolik příležitostí, jako ty většinové. Klanová příslušnost má v Somálsku velmi velkou váhu a už to, do jakého klanu se jedinec narodí určuje jeho životní možnosti. Majoritní klany jsou ale o tolik početnější, že se o rozdělení společnosti z důvodu diskriminace klanů minoritních nedá ani uvažovat.

Problematika nerovného hospodářského vývoje velmi souvisí s vnitřním vystěhováváním obyvatel. Tito lidé bývají vystěhovávání nuceně a neohlášeně. Jeden z posledních příkladů podobné situace se odehrál v Mogadišu z 29. na 30. prosince 2017, kdy v následku takového vysídlení zůstalo bez domova přes 24 000 osob, z toho přes 3 000 dětí. Vysídlení se odehrálo za přítomnosti buldozerů v doprovodu ozbrojenců, kteří společnými silami znehodnotili majetek několika tisícům rodin, včetně několika škol a sociálních zařízení. Jejich pozemky poté přecházejí pod správu státu (AMNESTY INTERNATIONAL: 2018). Lidem, kteří se takto bez svého přičinění a z ničeho nic ocitnou bez domova, prostředků, potravy a vody už mnoho možností nezbývá. Přestože v Somálsku existuje mnoho smluv zajišťujících rovná hospodářská, sociální a kulturní práva a zakazujících nucená vysídlení, především Federální Somálsko se s tímto bezprávím stále a často potýká. Toto téma je podrobněji rozepsáno v kapitole přímo soustředěné na IDP's (4.4.2 Uprchlíci a IDP's).

3.2.3 Odliv mozků

Odliv mozků má nepopíratelný dopad na ekonomickou stránku země a na její rozvoj. Tento odchod může být dobrovolný, kdy střední třída emigruje za lepšími finančními příležitostmi. Přesídlení ovšem může být i nucené v důsledku propuknutí konfliktu, v důsledku přírodní katastrofy nebo kvůli pronásledování určitých skupin obyvatel. Ať dobrovolně či nedobrovolně, při tzv. odlivu mozků

(*brain drain*) stát přichází o ekonomicky produktivní i kvalifikované obyvatele, jako jsou například lékaři, politici nebo obchodníci.

První vlna migrace přišla v 70. letech v důsledku dlouhotrvajícího období sucha, která zničila somálskou ekonomiku. Lidé v té době odcházeli hledat práci především do Saúdské Arábie (UNDP 2009: 12). V 80. letech nutily část obyvatelstva odcházet do zahraničí nízké mzdy. Hledat lepší pracovní příležitosti v roce 1980 odešlo přibližně 250 000 lidí (BRADBURY 2001: 10). Občanská válka, nedostatečné příležitosti a politický chaos přetrvávající dodnes, proces odlivu mozků jen podpořil, a tak se Somálsko s tímto problémem potýká stále více a ve všech svých oblastech. Lidé odchází do zahraničí už v mládí s myšlenkou, že ve světě je čekají lepší příležitosti²¹, nebo když o něco starší zjistí, že prací v Somálsku nejsou schopni uživit svou rodinu. Mnoho z těchto ekonomických migrantů však cestu do západní civilizace ani nepřežijí. Navíc somálské školství není na úrovni jako to západní, potažmo evropské, emigranti tak často svou vysněnou práci nezískají. Tudíž spíše než o odchodu mozků (*brain drain*) zde můžeme mluvit o tzv. odchodu svalů (*muscle drain*). Přesto dochází k oběma jevům a Somálsko tak přichází o tak potřebné lékaře, úředníky atp. Autorka textu, Ismail, poukazuje i na to, že odchod inteligentní střední vrstvy má negativní dopad na politiku a na demokratické principy obecně. Chudí lidé venkova nemají tolik příležitostí politiku sledovat a ovlivňovat, což dává veškerou moc do rukou bohatých a nepřímo tak dochází k podpoře korupce (ISMAIL 2016).

V zahraničí vzniklé diaspory činí obrovské příspěvky do somálské ekonomiky a finančně podporují své rodiny v jejich domovině, které jsou na těchto přispěvcích většinou závislé. Diaspory ovlivňují i politický život. V tomto případě stojí za vyzdvižení diaspora somalilandská, která se v historii silně zapojovala do rekonstrukce a budování politického systému. Podobnou funkci můžeme přisoudit i diaspoře puntlandské (UNDP 2009: 15–19).

²¹ V Somalilandu se nezaměstnanost mládeže pohybuje okolo 75 %, Federální Somálsko dosahuje téměř totožné hodnoty (HARPER 2016).

3.3 POLITICKÉ INDIKÁTORY

3.3.1 Legitimita státu

Tento indikátor popisuje zejména vztah občanů k vládě. Zahrnuje to, jak jsou státní činitelé reprezentativní a transparentní, jak jejich jednání občané země důvěřují a zda jsou tito občané rovněž zastoupeni. Opak této důvěry se může projevovat demonstracemi, občanskou rebelií či přímo zrodem ozbrojeného povstání. Legitimita se vyznačuje především přítomností demokratických voleb a jejich integritou, transparentností vlády či důsledným potíráním korupce.

Korupce je jedním z největších příčin politické nestability v Somálsku. V žebříčku *Corruption Perceptions Index* od *Transparency International* právě Somálsko obsazovalo už od roku 2006 poslední příčku. Korupce je všudypřítomná ve všech sektorech a oblastech. Úplatkářství funguje od politiky, přes klanové spory, po běžný obchod. Korupce úzce souvisí s již zmiňovaným systémem 4,5 strany, společně s kterým tvoří základ pro vrtkavou a nedůvěryhodnou politiku. Ta potom nemá prostor řešit rozvoj ekonomiky a uspokojování veřejných potřeb (RAHMAN 2017: 1–2). Úplatkářství a zpronevěra je v Somálsku kriminálním činem, který je vnímán jako silně amorální. Islamisté tak ve snaze zpopularizovat islám vyvinuli charakteristický druh džihádu, *Akbar*, který má takové aktivity zamezit (MAULE 2010: 34). Neexistuje však žádný oficiální sankční systém, který by mohl toto jednání efektivně zastavit. S tím souvisí i fakt, že Federální Somálsko není signatářem Úmluvy OSN proti korupci.

Největší transparentností jsou známí státní činitelé Somalilandu. Ti se skrze podobné nástroje snaží ukázat svou vstřícnou tvář a potencionálně se přiblížit k uznání mezinárodním společenstvím. Otevření jsou pro možnost návštěv cizinců za turistickými i jinými účely, také ohledně přístupu k informacím, příznačná je také ochota politiků poskytovat rozhovory (ZÁHOŘÍK 2012b). Somaliland též jako jediný na území Somálska úspěšně vyvinul demokratický volební systém s všeobecným volebním právem a částečně i prvky přímé

demokracie (využívání referend, například k hlasování ohledně autonomie) a jako jediný v zemi tak nevyužívá klanového zastoupení prostřednictvím systému 4,5 stran (BTI 2016: 11).

Nárůst demokratických principů v posledních letech můžeme sledovat i ve Federálním Somálsku. Byť zatím nejsou zcela propracované, je to zajisté krokem správným směrem a pomáhají ke zlepšování názoru obyvatel vůči vládnoucí skupině. Ve volbách posledních dvou let můžeme ve Federálním Somálsku nalézt hned několik novinek. První z těchto změn byla volba do dvou komor parlamentu, místo do jedné. Novinkou ve volbách je též kvótou vyměřený počet míst pouze pro ženy. Další z nich mělo být všeobecné volební právo pro přímou volbu, od kterého muselo být z bezpečnostních důvodů na poslední chvíli upuštěno, zůstává ovšem cílem pro volby, které se mají konat v roce 2020. Volby právě ve Federálním Somálsku by byly dokonalým terčem pro útoky militantních skupin, tudíž je adekvátní dbát zvýšenou pozorností, aby k nějakému incidentu nedošlo.

3.3.2 Veřejné služby

Poskytování veřejných služeb je jednou z elementárních povinností každého státu. Jedná se o naplnění základních lidských potřeb jako například přístup ke zdravotnictví, vzdělávání, funkční infrastruktura, dostupnost pitné vody a hygieny nebo zajištění dostatečných dávek elektřiny a internetu. Musíme se zde ovšem zaměřit i na to, zda jsou tyto statky poskytovány celému spektru obyvatelstva nebo jen jeho části. Velký rozdíl často můžeme najít mezi městy a venkovem nebo mezi vládnoucí elitou a zbytkem osazenstva státu.

Podle odhadů nemá až 80 % Somálců přístup ke zdravotní péči a nemocnice jsou funkční jen ve velkých městech. (EASO 2017: 59). To je důsledkem toho, že od roku 1991 v Somálsku neexistují státem zajišťované sociální služby a veškerá zdravotní péče je privatizovaná (RAHMAN 2017: 6). Mateřská a dětská úmrtnost se sice v průběhu posledních pěti let zlepšila, ovšem o to

děsivější je skutečnost, že úmrtnost dětí pod pět let je 137 z 1 000 živě narozených. Neonatální mortalita²² patří se 732 úmrtími ze 100 000 narozených k nejvyšším na světě. Porod zde přežije jen jedna z dvaadvaceti matek. Za jednu z hlavních příčin úmrtí dětí je považována podvýživa, která u přibližně poloviny matek způsobuje anémii (UNICEF 2017: 2–3).

K pitné vodě nemá přístup více než 47 % obyvatel. Kvůli vysokým cenám, které určují soukromí dodavatelé, je většina obyvatel nucena používat vodu kontaminovanou. Ta zapříčiňuje šíření cholery, průjmového onemocnění způsobeného bakteriemi z vody, která v případě neléčení může vést až k úmrtí, nebo jiné nemoci (UNICEF 2017: 3–4). Možnost získat vzdělání kvůli nepokojům v zemi ztratila už celá generace dětí. Řadí se k zemím s jednou z nejnižších školních docházek a účast dívek je zde podstatně nižší než chlapců. Celkově školy navštěvuje pouze 30 % dětí. Děti z venkova se do školy dostane dokonce pouze 18 %. Rodiče často nemají finance ani na základní potřeby, nemohou si tedy dovolit platit za školné, zvláště, když v Somálsku připadá na jednu domácnost minimálně pět dětí. Somaliland se situaci pokusil vyřešit tím, že od roku 2011 začal poskytovat základní vzdělání zdarma, tím ale vznikly problémy s neschopností vyplácet vyučující. *UNICEF* společně s partnery proti této skutečnosti bojuje pořádáním kurzů pro odborné vzdělání, které pořádají v Puntlandu a Somalilandu. Snaží se tak zvýšit návštěvnost škol a uplatnění jejich studentů na trhu práce (UNICEF 2015). Na rozdíl od Somalilandu a Puntlandu se ve zbytku Federálního Somálska vyskytují především školy soukromé. Podle výše školného se poté povětšinou odvíjí i kvalita výuky (LANDINFO 2015: 11).

Jelikož v Somálsku neexistuje železniční síť, závisí veškerá transportace na silniční dopravě. Somálsko poskytuje dvaadvacet tisíc kilometrů silnic, z toho jen 2 600 km zpevněných. Letecká přeprava je využívána spíše mezistátně a to většinou mezinárodními aktéry a neziskovými organizacemi (GLOBAL

²² Pojem neonatální mortalita označuje úmrtí dítěte během prvních osmadvaceti dnů života.

SECURITY 2015). Ohledně přístupu k moderním sítím *Country Watch* k roku 2018 uvádí 35 000 funkčních telefonních čísel a přibližně 90 000 uživatelů internetu (COUNTRY WATCH 2018: 248–249). Poslední statistiky o dostupnosti elektřiny poskytuje *World Bank* z roku 2014. Dle ní se k elektřině dostane pouhých 19 % obyvatel a to zpravidla pouze ve městech (WORLD BANK 2014).

3.3.3 Lidská práva a vláda práva

Dodržování lidských práv a svobod a zbudování právního státu je pro současný mezinárodní systém úhlavní záležitostí. Tento indikátor zkoumá, zda jsou politická či sociální práva jakýmkoliv způsobem zneužívána. Může k tomu dojít například prostřednictvím využívání vnitřních bezpečnostních složek k politickým účelům, politizací soudnictví a odpíráním spravedlivého soudu nebo důslednou eliminací politické konkurence.

Oproti bezpečnostním složkám se soudnictví věnuje mnohem méně pozornosti i zdrojů. Soudy trpí nízkým personální obsazením, nedostatkem právní soudržnosti a velkým problémem je odborné vzdělání jejich zaměstnanců. Dlouhodobým problémem je i nedostatečná kapacita věznic, což pravděpodobně zapříčiňuje četnost odsouzení k dlouhodobým trestům odnětí svobody. Tato vězení se navíc vyznačují špatnou hygienou a nedostatečnou lékařskou péčí. Standardy by neprošla ani tamní strava a voda. Snad jedinými výjimkami jsou relativně nové věznice v somalilandské Hargeise a v puntlandském Garowe (ISSAT 2017).

Přes částečné přehlížení této oblasti se i soudnictví v limitované míře dostává reforem. Federální vláda zavádí stupňovitý soudní systém, v rámci čehož ve spolupráci s právnickou fakultou Univerzity v Mogadišu pořádá vzdělávací kurzy pro budoucí soudce, prokurátory atp. Ty se konají v Mogadišu, Jubalandu i Puntlandu, ale také třeba v Galmudugu či HirShabelle (AMISOM 2018a, EASO 2017: 50). Soudní systém Federálního Somálska vyjma Puntlandu

a pochopitelně Somalilandu sestává ze tří úrovní: Ústavní (*Constitutional*), Federální (*Federal*), a Subfederální (*Federal Member State*). Všechny tyto úrovně však mají jedno společné. Netěší se přílišné oblibě ani důvěře. Bývají ovlivňovány politikou nebo dokonce přímo účastníky soudního procesu a často se tedy stává, že vyšší důraz je přičítán rozhodnutím, která vydají klanoví starší (ISSAT 2017). *Human Rights Watch* dokonce ve své výroční zprávě o Somálsku z roku 2017 uvádí příklad ze soudního systému Federálního Somálska, kde soudy řeší případy mimo svou jurisdikci a bez mezinárodních standardů spravedlivého procesu. *Amnesty International*, svých zprávách zase tvrdí, že za mimosoudními vraždami, zatčeními a vydíráními prokazatelně stojí Federální vláda (EASO 2017: 48–49).

Zmiňovaný Puntland a Somaliland funguje na základě vlastních soudních systémů, které na ten federální nemají žádné vazby. V Somalilandu jsou vážné zločiny projednány nejdříve uvnitř klanu a teprve když klan není schopen přijít s adekvátním řešením, je obžalovaný předán policii. Puntlandský a především Somalilandský soudní systém je považován za ten nejfunkčnější na území celého Somálska. Oba celky totiž zřídily soudy mobilní, které mají za cíl zvýšit soudní rozsah a zpřístupnit formální soudní systém větší části obyvatel (EASO 2017: 48–49). V celém Somálsku, včetně Somalilandu, je uplatňován trest smrti. *Death Penalty Worldwide* uvádí nejméně dvacet čtyři odsouzených během jednoho roku, povětšinou z důvodu napojení obžalovaných na skupinu Al-Shabaab. Dvanáct z těchto rozsudků padlo v Puntlandu (EASO 2017: 50).

Svoboda slova zde není standardem. Cílené útoky na média se objevují jak ze strany Al-Shabaabu, tak federálních či regionálních vlád. Například v Puntlandu byl v červenci 2017 na dva týdny zadržen novinář, údajně za kritiku prezidenta. Výjimkou není ani Somaliland. Ten svobodu projevu omezuje v případě, že jsou témata považována za citlivá. Jedním z příkladů je stavba vojenské základny v Berbeře, či čtyřdenní pozastavení fungování medií po dobu voleb. Dočasné zadržování novinářů bez udání důvodu zde také není výjimečnou situací (HUMAN RIGHTS WATCH 2018). Toto vše se děje i ve zbytku

Somálska, přestože somálská federální ústava z roku 2012 svobodu projevu a tisku zajišťuje. Přijímány jsou mnohé kontroverzní zákony tyto svobody omezující. Jde například o povinné vysokoškolské vzdělání v oboru žurnalistiky, povinnost pravidelně platit státu za licenci ospravedlňující jedince k publikování a další (RAHMAN 2017: 10).

3.4 SOCIÁLNÍ INDIKÁTORY

3.4.1 Demografické tlaky

Indikátor definují demografické charakteristiky jako například vysoký růst obyvatel a jejich nerovnoměrné rozložení na území. Může jít také o výrazný věkový nepoměr, kdy nějaká věková kategorie výrazně převyšuje ostatní nebo asymetrický populační růst některého z klanů či skupin. Tlaky na obyvatelstvo mohou být způsobeny také přírodními jevy jako jsou hurikány, zemětřesení, záplavy, sucha, ekologická neštěstí nebo šíření nemocí, zejména HIV/AIDS.

Díky vysoké porodnosti se o Somálku dá říci, že populačně roste. Když se na situaci podíváme více zblízka, zjistíme, že na tom není skoro nic kladného. Na každou ženu připadá přibližně šest dětí, ovšem průměrným věkem bylo v Somálsku v roce 2017 osmnáct let. Více než 60 % obyvatelstva je mladší 25 let a pro tuto mládež stát nezprostředkovává dostatek příležitostí a to vzdělávacích ani pracovních, tudíž se často nechávají zlákat členstvím v extremistických skupinách (CIA 2018).

CIA k roku 2016 vyčíslila 1 700 smrtí způsobených AIDS a 24 000 lidí stále žijících s HIV/AIDS. Mimoto je v Somálsku vysoká pravděpodobnost onemocnění mnoha dalšími chorobami jako jsou žloutenka, tyfus, malárie, horečka *Dengue* atp. (CIA 2018). Přesný počet somálských sirotek je jen těžko dohledatelný. Stejně tak i počet těch, o které je následně po jejich osíření postaráno. Počet organizací a sirotčinců poskytující jim potřebnou péči se ale neustále rozšiřuje. *SOS Children's Villages* funguje už ve dvou lokalitách,

v Mogadišu a Baidoa, fungují tu například také turecké sirotčince sídlící v Kismayo a Mogadišu a několik dalších organizací (LANDINFO 2015: 7).

Skličující situaci nenapomáhá sucho trvající už od roku 2016, které sužuje stále větší území Somálska. Kvůli prohlubujícímu se problému během minulého roku bylo odhadnuto, že více než šest milionů obyvatel akutně potřebuje humanitární pomoc. Toto období sucha si vysloužilo pojmenování „*Odi Kawayn*“, tedy něco, co je větší než kmenoví starší. To proto, že i pro ty nejstarší Somálce je toto období sucha tím nejvíce ničivým, které zažili. Zatímco v roce 2011 bylo suchem postiženo pouze jižní Somálsko, nyní se rozpíná ze severovýchodních oblastí Puntlandu, rozrůstajíc se prakticky na celou zemi (UNSOM 2017c). Hrozí také opakování hladomorů²³, které si v roce 2011 vyžádaly přes 260 000 lidských životů (BHALLA 2018).

3.4.2 Uprchlíci a IDP's

Zde se zaměříme na vnitřně vysídlené osoby (IDP's) a uprchlíky. To, jak z pohledu států odkud emigrují, tak z pohledu těch států, které je přijímají. Tito lidé mohou žádat o azyl z nejrůznějších důvodů. Může jít o sociální, politické nebo environmentální příčiny nebo například z důvodu vypuknutí epidemie či přírodní katastrofy. Pro stát přijímací může být ale větší příliv azylantů velkou humanitární, bezpečnostní i ekonomickou přítěží.

Podle Menkhause žije mimo Somálsko přibližně 14 % obyvatel. Většina z nich se nachází v sousedních státech²⁴. V Keni přebývá přes 313 000 uprchlíků, v Etiopii přes 254 000 a v Džibuti přes 13 000 (UNHCR 2018). Mnoho z nich však žije i v Jemenu, v Evropě a Severní Americe a vytváří tak rozsáhlé a rozptýlené diaspory. Většina z nich ze země odešla během občanské války a v uplynulém desetiletí se díky zlepšující situaci v zemi začínají vracet zpět. Svě vazby se zemí původu ovšem nezpřetrhaly a své příbuzné či přátele za dob

²³ Viz příloha č. 7

²⁴ Viz příloha č. 8

válčení nebo extrémního sucha podporovali, a to především finančně. Ken Menkhaus uvedl, že „málo zemí světa má diasporu ekonomicky a politicky tak významné, jako má Somálsko“. Navráťivší Somálci se však mohou potýkat s negativním přijetím obyvatel, kteří Somálsko nikdy neopustili. Ti tvrdí, že Somálci z diaspor jsou na trhu práce často upřednostňováni a zabírají tak pracovní místa těm, kteří neměli tolik štěstí, aby se jim dostalo zahraničního vzdělání a zkušeností (AMISOM 2017b).

UNHCR²⁵ za rok k srpnu 2017 uvádí celkový počet 975 000 vnitřně vysídlených obyvatel. Sucho donutilo k přesunu největší část lidu, konkrétně 804 000. Nejvíce jich pocházelo z regionů Bay, Dolní Shabelle a Sool. Z důvodu konfliktů a strachu o své bezpečí emigrovalo 151 000 obyvatel, nejvíce opět z Dolní Shabelle, na dalších příčkách se umístil Galmudug a Střední Shabelle. Povodně vypudily 4 000 lidí, z nichž většina pocházela z Middle Shabelle. Zbýlých 16 000 opustilo své domovy z jiných důvodů (UNHCR 2017). Somaliland čelí velké míře urbanizace, která ponechává mnohé migranty před branami měst bez zaměstnání a možností, jak vyžít. Odhaduje se, že ročně v okolí velkých somalilandských měst zemře až 100 000 IDP's (ADBG 2016: 10).

Ve Federálním Somálsku se často můžeme setkat také tím, že úřady úmyslně a násilně vysídlují osoby, o jejichž nemovitě vlastnictví mají zájem. Úřady po přesunu těchto osob velmi často selhávají i v poskytnutí jim základních potřeb jako je ubytování, dostatek čisté vody či potravin, dle standardů mezinárodního práva. *Country Reports on Human Rights Practices* z roku 2016 dokonce uvádí příklady, kdy byla v táborech poskytována voda a ostatní služby výměnou za pohlavní styk. V náročné situaci se nachází vnitřně vysídlené osoby pocházející z minoritních skupin, které se nemohou spolehnout na žádnou ochranu zprostředkovanou klanem. Svou důvěru tedy musí přenášet na místní policii, která se v těchto táborech ukazuje jako silně disfunkční a zkorumpovaná. Situace

²⁵ Viz příloha č. 9

žen z minoritních skupin je zde naprosto tristní a zoufalá. Většinu těchto zázemí řídí samozvaní „gatekeepers“, kteří jsou samozřejmě silně ovlivňováni svým domovským klanem, ale také většinou podlehlí korupci a tak ti, kteří pomoc skutečné potřebují často žádnou vůbec nedostanou (IAGCI 2017: 33–35).

3.4.3 Vnější zásah

Externí intervence mohou mít hluboký dopad zejména na fungování státu, tento poslední indikátor je zde od toho, aby zjistil, zda tomu tak skutečně je a zda tento vliv nepřekračuje zdravou míru. V této podkapitole se rozepíšu o aktivitách mezinárodních organizací a jejich misích na území jednotlivých celků.

V Somálsku od rozpadu státních institucí v roce 1991 působila celá řada mezinárodních aktérů, která státu pomáhala s celou škálou problémů, se kterými se potýkal. Jejich hlavním cílem však vždy bylo situaci vyřešit a nastolit mír. V tomto nelehkém úkolu žádná z nich nezaznamenala úspěch. Velké množství organizací a uskupení, na území Somálska zůstává dodnes. Na bezpečnostní bázi zde funguje hned několik organizací. Jsou zde například etiopské složky (*Ethiopian National Defence Force* a *Liyu Police*), složky keňské (*Kenya Defence Force*), americké, ale hlavně nejčetnější mise Africké unie – AMISOM. Mise AMISOM čítá přes 22 000 zaměstnanců z Ugandy, Burundi, Etiopie, Keni a Džibutska. Skládá se z vojenské, policejní a civilní složky které jsou vedeny speciálním představitelem mise (*Special Representative of the Chairperson of the African Union Commission for Somalia - SRCC*) doplněné o administrativní personál (EASO 2017: 27–29). *SRCC* je aktuálně Francisco Caetano Madeira. Tato peacekeepingová mise má ve Federálním Somálsku mandát od ledna 2007. Jejím cílem je podpora federální vlády Somálska s cílem zemi stabilizovat. AMISOM se mimo jiné podílí i na humanitární pomoci i když pouze okrajově a spíše jako podpora jiných organizací (AMISOM 2018b).

UNSOM (*UN Assistance Mission in Somalia*) v Somálsku působí už od června 2013, ustanovená rezolucí 2102. Mise získala mandát především na

politické poradenství. Podílí se na budování míru prostřednictvím reformování bezpečnostního a právního sektoru Federálního Somálska, rozvoje federálního systému, demokratizací a koordinací mezinárodního dárcovství. Podporují dodržování lidských práv, zrovnoprávnění žen či ochranu dětí a asistují u voleb. UNSOM stojí také za výstavbou národní bezpečnosti (*National Security Architecture*), o které bylo v této práci rozepsáno výše (UNSOM 2018). UNSOM svou podporu a aktivitu však směřuje výhradně k Federálnímu Somálsku.

Humanitární pomoc poskytovaná mezinárodním společenstvím je pro Federální Somálsko i Somaliland stěžejní. Aktivně zde působí Mezinárodní měnový fond (*IMF*), který Somálsku poskytuje finanční pomoc či mnoho odborných organizací OSN jako jsou *UNICEF* ochraňující práva a bezpečnost dětí, Světový potravinový program (*WFP*) starající se o potravinovou bezpečnost, *UNESCO* pro výchovu, vědu a kulturu, Světová zdravotnická organizace (*WHO*) nebo Rozvojový program OSN (*UNDP*).

ZÁVĚR

Rozpad státu se vzhledem k celkové provázanosti světa stává pro společenství čím dál tím větším problémem. Kromě zřejmých regionálních rizik, které souvisí s migračními vlnami či možným přeléváním konfliktu do okolních zemí mohou takové státy představovat až globální hrozbu. V souvislosti s problematikou rozpadu státu jsem si také vytyčila první ze svých výzkumných otázek. Mým cílem bylo zjistit, jaké konkrétní geograficko-politické entity na vybraném území vznikly. Somálsko bylo v určitých obdobích své existence rozmělněno na mnoho celků, které si snažily uzurpovat vyšší či nižší míru suverenity a zajistit si tak v oblasti vliv. Jako první se osamostatnil Somaliland, jednostranně vyhlášený stát, jenž dodnes neuznává žádný ze států mezinárodního společenství. Poté následovalo osamostatnění semi-autonomního území Puntland a později i vznik Jubalandu. V centrální části Somálska se dále zrodil Jihozápadní stát, HirShabelle a Galmudug, které se krátce po svém vzniku přidaly k procesu federalizace a staly se tak státy členskými (*Federal Member States*).

Ve snaze zodpovědět druhou z mých výzkumných otázek budu z hlediska státnosti porovnávat Federální Somálsko a Somaliland, s cílem objasnit, která z těchto entit je na základě mé analýzy více funkční a silnější. V první řadě bych ráda podotkla, že se situace v Somálsku dle mého názoru neustále zlepšuje. V rámci této práce ovšem vycházím z předpokladu, že Somálsko jako celek, je státem zhrouceným (*collapsed state*), zranitelným²⁶ a nenaplňujícím své základní funkce. Pokud se však na Somálsko podíváme více zblízka a rozdělíme ho na autonomní Somaliland a Federální Somálsko, skládající se ze státních celků o kterých bylo rozepsáno výše, zjistíme, že i v jednotlivých oblastech Federálního Somálska se situace může lišit. Aplikací indikátorů *Fragile State Indexu* se mi do této práce podařilo zařadit všechna podstatná kritéria, díky nimž jsem zdárně dosáhla výsledku této práce.

²⁶ Viz příloha č. 10

V otázce bezpečnosti je bez další debaty více schopný Somaliland. Ten se oproti jižní části Somálska nenachází v primární sféře vlivu Al-Shabaab. Federální Somálsko usilovně pracuje na rozvoji federálních i regionálních bezpečnostních složek a to pod vedením mezinárodních organizací. Nevýhodu Federálního Somálska spatřuji především v klanové heterogenitě, která zapříčiňuje mnohé neshody a bezpráví. Somaliland je, částečně snad díky své menší rozloze, z hlediska homogenity obyvatel ve značné výhodě. Díky tak vysoké koncentraci jediného klanu, Isaaq, zde můžeme pozorovat větší názorové souznění projevující se zejména v proporcionalnějším politickém zastoupení či nižší četnosti mezi-klanových roztržek.

Pokud bychom tyto dva celky porovnávali z hlediska ekonomického, je ze světového měřítká situace obou značně tristní. Absence diverzifikovaného hospodářství, obchod mířící jen do několika málo okolních států, závislost ekonomiky na remitencích ze zahraničních diaspor. Ekonomiku v posledních letech zasáhla masivní sucha, která se šíří ze severovýchodních oblastí Somalilandu a Puntlandu, které jsou katastrofou také nejvíce zasažené. Za komparaci stojí i stabilita měny, přičemž *SoSh* obstává mnohem lépe nežli *SiSh*. Somaliland se ovšem oproti tomu stává častějším cílem turismu a především zahraničních investic. O rozptylu bohatství se dá zkonstatovat, že federální fragmentace společnosti na základě klanové nerovnosti není ani v tomto ohledu prospěšná. Přidejme nucené vnitřní vysídlování obyvatel ze strany federální vlády, a nezískáme pozitivní výsledek. IDP's se samozřejmě vyskytují i na území Somalilandu, v tomto případě jde ovšem povětšinou o urbanizační vlny obyvatel, kteří se do měst kapacitně nevejdou.

Přestože se Somaliland často honosí transparentností státních činitelů, zemi stejně jako jejího federálního souseda přesto sužuje obrovská míra korupce, proti které není vyvinut efektivní sankční systém, politicky motivované útoky, přehlížena je i svoboda slova a tisku. Federální soudní systém je, snad až s výjimkou Puntlandu, ve svých začátcích a jeví se jako velmi neefektivní, oproti tomu v Somalilandu se daří soudnictví držet na obstojné úrovni. Oba celky postupně zavádějí demokratické principy. Zatímco Somaliland vyvinul systém, který je už po mnoho let funkční a v oblasti Afrického roku jeden

z nejstabilnějších, Federální Somálsko se potýká s určitými překážkami a posun je zde o dost pomalejší. I v tomto případě je záhodno uvést výjimku, kterou je členský stát Jubaland, jehož politické zřízení bývá uváděno jako exemplární.

Jak bylo v této práci dokázáno, Somaliland je mnohem stabilnější a funkčnější jednotkou, nežli Federální Somálsko jako celek. Přesto ale, když se podíváme na konkrétní státní celky uvnitř federace, zjistíme, že Puntland nebo Jubaland celofederální úroveň v mnohých odvětvích převyšují a rovnají se tak právě třeba Somalilandu. Největším problémem Federálního Somálska je, dle mého názoru, přílišný vliv, který klany mají na vnitřní dění ve všech sférách života a neméně důležitý problém způsobuje i aktivita teroristické organizace Al-Shabaab. Kvůli těmto jevům se skupiny místo kooperace uzavírají samy do sebe, hledíc čistě na svůj původ a tak místo kooperace a řešení problémů, rozepře akorát umocňují. Na základě svého zkoumání jsem přesvědčená, že mezinárodní uznání kvazi státu Somaliland je skutečně záhodno. Somaliland má stále spoustu nedostatků, ovšem tento krok by mu značně usnadnil úlohu na mezinárodním poli. Myslím si, že by uznání pouze posílilo stabilitu, nastartovalo obchod, potažmo ekonomiku. Díky těmto potencionálním novým zdrojům financí by tak stát mohl vyřadit peníze na oblasti, ve kterých stále pokulhává. Jsou to zejména veřejné služby - zdravotnictví a školství, které by na oplátku vytvářely potřebná pracovní místa pro početnou mládež potýkající se s vysokou nezaměstnaností. To vše by skýtalo jisté výhody i pro rozbouřenou jižní federaci, která by při svých hranicích mohla mít stabilní podporu, od které by se mohla mnohému naučit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

AFRICAN DEVELOPMENT BANK GROUP - ADBG (2016). *Water Infrastructure Development for Resilience in Somaliland Program* (https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Environmental-and-Social-Assessments/Somaliland_-_Water_infrastructure_development_for_resilience_in_Somaliland_program_%E2%80%93_ESMF_Summary.pdf, 22. 3. 2018) s. 1-25.

ALI, Abdi Ali (2016). The Rotation Convention: the real scandal of Somalia's 4.5 power sharing system. *Somalia Newsroom*. 22. 1. 2016 (<https://somalianewsroom.com/the-rotation-convention-the-real-scandal-of-somalias-4-5-power-sharing-system/>, 11. 1. 2018).

ALI, Bashir (2017). Under the Radar: An unrecognized democracy emerges in Somaliland. *Global Risk Insights*. 29. 12. 2017 (<https://globalriskinsights.com/2017/12/somaliland-democracy-opportunities/>, 16. 1. 2017).

AMISOM (2017a). *AMISOM Police newsletter Oct-Dec 2017* (<http://amisom-au.org/wp-content/uploads/2018/01/AMISOMPoliceNewsletter-Q4-2017-1.pdf>, 10. 2. 2018), s. 1-10.

AMISOM (2017b). *Somali Diaspora Returnees – Symposium Report* (<http://amisom-au.org/wp-content/uploads/2017/08/20170808-BridgingTheGap.pdf>, 8. 3. 2018), s. 3.

AMISOM (2018a). *10-Year Anniversary Issue* (http://amisom-au.org/wp-content/uploads/2018/01/10_years_Partnership_EU_Mag_2017.pdf, 7. 3. 2018).

AMISOM (2018b). *About* (<http://amisom-au.org/>, 15. 3. 2018).

AMNESTY INTERNATIONAL (2018). *Somalia: Satellite imagery reveals devastation amid forced evictions of thousands who fled conflict and drought*, 19. 1. 2018 (<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/01/somalia-satellite-imagery-reveals-devastation-as-thousands-evicted/>, 13. 3. 2018).

BBC (2012). *Hassan Sheikh Mohamud: Somalia's new president profiled* (<http://www.bbc.com/news/world-africa-19556383>, 29. 1. 2018).

BBC (2016). *Puntland profile* (<http://www.bbc.com/news/world-africa-14114727>, 21. 1. 2018).

BBC (2017). *Somalia's Mohamed Abdullahi Farmajo chosen as president* (<http://www.bbc.com/news/world-africa-38904663>, 29. 1. 2018).

BHALLA, Nita (2018). Half of drought-hit Somalia needs aid in 2018: U.N. *Reuters*. 17. 1. 2018 (<https://www.reuters.com/article/us-somalia-aid-drought/half-of-drought-hit-somalia-needs-aid-in-2018-u-n-idUSKBN1F62C7>, 10. 3. 2018).

BRADBURY, Mark (2001). *Somaliland Country Report* (<http://www.progressio.org.uk/sites/progressio.org.uk/files/Somaliland-Country-Report-Mark-Bradbury.pdf>, 10. 3. 2018).

BRYDEN, Matt (2013). *Somalia Redux? Assessing the New Somali Federal Government*. *CSIS*. 19. 8. 2013 (https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/130819_Bryden_SomaliaRedux_WEB.pdf, 27. 1. 2018), s. 1-27.

BTI (2016). *Somalia Country Report* (https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2016/pdf/BTI_2016_Somalia.pdf, 9. 3. 2018).

BURKE, Jason (2017). Mogadishu truck bomb: 500 casualties in Somalia's worst terrorist attack. *The Guardian*. 16. 10. 2017 (<https://www.theguardian.com/world/2017/oct/15/truck-bomb-mogadishu-kills-people-somalia>, 9. 3. 2017).

CIA (2018). *The World Factbook – Somalia* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html>, 29. 1. 2018).

COUNTRY WATCH (2017). *2017 Country Review – Somalia* (<http://www.countrywatch.com/Content/pdfs/reviews/B44Q9Q34.01c.pdf>, 22. 1. 2018), s. 1-427.

EUROPEAN ASYLUM SUPPORT OFFICE – EASO (2017), *Somalia – Security situation* (<https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/coi-somalia-dec2017lr.pdf>, 8. 3. 2018).

FFP (2014). *CAST* (<http://library.fundforpeace.org/library/cfsir1418-castmanual2014-english-03a.pdf>, 29. 1. 2018) s. 1-27.

FSNAU (2018). *Market Update* (<http://www.fsnau.org/products/bulletins/market-data-update>, 14. 3. 2018), s. 1-11.

GLOBAL SECURITY (2015). *Somalia - Infrastructure* (<https://www.globalsecurity.org/military/world/somalia/infras.htm>, 10. 3. 2018).

GLOBAL SECURITY (2017). *Somalia Civil War - Puntland* (<https://www.globalsecurity.org/military/world/war/puntland.htm>, 22. 1. 2018).

HARPER, Mary (2016). Somaliland: Making a success of 'independence'. BBC. 18. 3. 2016 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-36300592>, 23. 3. 2018).

HASSAN, Abdiqani (2014). New president of Somalia's Puntland vows to fight insecurity. *Reuters*. 8. 1. 2014 (<https://www.reuters.com/article/us-somalia-politics-puntland/new-president-of-somalias-puntland-vows-to-fight-insecurity-idUSBREA071KH20140108>, 25. 1. 2018).

HIPS (2013). *The U.S. Recognition of Somalia: Implications and the Way Forward* (http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2013/06/HIPS_Policy_Brief_001-2013_ENGLISH.pdf, 29. 1. 2018).

HUMAN RIGHTS WATCH (2018). *World Report 2018: Somalia* (<https://www.google.cz/search?q=Human+Rights+Watch+somalia+2017&oq=Human+Rights+Watch+somalia+2017&aqs=chrome..69i57.4692j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, 9. 3. 2018).

IAGCI (2017). *Somalia: Majority clans and minority groups in south and central Somalia* (<http://www.refworld.org/pdfid/59422bdc4.pdf>, 9. 3. 2018).

IDO, Abduba Mollu (2014). The Basic Law in Puntland and Jubaland. *Diakonia*. říjen 2014 (<http://www.idc.co.ke/wp-content/uploads/2016/10/Constitution-and-governance.pdf>, 26. 1. 2018), s. 1-16.

IMF (2018). *Article IV. Consultation and First Review under the Staff-Monitored Program* (www.imf.org/~/media/Files/Publications/CR/2018/cr1855.ashx, 10. 3. 2018).

ISSAT (2017). *Somalia SSR Background Note* (<https://issat.dcaf.ch/Learn/Resource-Library/Country-Profiles/Somalia-SSR-Background-Note#AnchorE6>, 10. 2. 2017).

ISMAIL, Nimo (2016). Brain and Muscle Drain in Somalia. *World Policy*. 4. 10. 2016 (<https://worldpolicy.org/2016/10/04/brain-and-muscle-drain-in-somalia/>, 10. 3. 2018).

JIHlaveC, Jan (2007). Taxonomie slabé státnosti. In: WAISOVÁ, Šárka a kol., *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti* (Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.), s. 19-35.

JOHNSON, Martha C. – SMAKER, Meg (2014). State Building in De Facto States: Somaliland and Puntland Compared. *Africa Today*. 60 (4), s. 3-23.

KUMSA, Alemayehu (2012). Současné politické konflikty v oblasti Afrického rohu. *Historická sociologie* 2012 (1-2), s. 49-74.

KUNA, Zbyněk (2016). *Země Afrického rohu – Problémy a perspektivy* (Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.).

LANDINFO (2015). *Somalia: Children and youth* (https://landinfo.no/asset/3520/1/3520_1.pdf, 9. 3. 2018).

MATHEWS, K. (2017). Crisis of statehood in Somalia. In: YLÖNEN, Aleksis – ZÁHOŘÍK, Jan eds., *The Horn of Africa since 1960's* (Padstow: TJ International Ltd).

MAULE, Tomáš (2010). Západní koncept státu a konflikt v Somálsku. Klasická teorie somálského konfliktu. *Mezinárodní politika* XXXIV (11), s. 32-35.

MENKHAUS, Ken (2014). State Failure, State-Building, and Prospects for a "Functional Failed State" in Somalia. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 656, s. 154-172.

MENKHAUS, Ken (2016). CSG Paper No. 5 – Non-State Security Providers and Political Formation in Somalia. *Centre for Security Governance*. duben 2016 (http://secgovcentre.org/wp-content/uploads/2016/11/NSSPs_in_Somalia_April_2016.pdf, 18. 1. 2018), s. 1-49.

MINORITY RIGHTS GROUP INTERNATIONAL – MRGI (2011). *Somalia* (<http://minorityrights.org/country/somalia/>, 10. 3. 2018).

MOHAMED, Hawa Aden (2017). Breaking the silence in the world capital of female genital mutilation. *CNN*. 5. 7. 2017 (<https://edition.cnn.com/2017/07/05/africa/somalia-fight-to-end-fgm/index.html?no-st=1519234613>, 20. 2. 2018).

MOSLEY, Jason (2015). *Somalia's Federal Future* (https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/20150902SomaliaFederalFutureMosley.pdf, 10. 4. 2018).

MURPHY, Martin (2009). *Somali Piracy: Not Just a Naval Problem* (<http://csbaonline.org/uploads/documents/2009.04.17-Somali-Piracy-Not-Just-a-Naval-Problem.pdf>, 11. 1. 2018).

OCEANS BEYOND PIRACY – OBP (2017). *Piracy and Armed Robbery Against Ships in East Africa 2016* (<http://oceansbeyondpiracy.org/reports/sop/east-africa>, 10. 3. 2017).

OLŠA, Jaroslav – SCHUSTER Robert (2008). „Uznání Somalilandu brání neznalost jeho historie“. *Světovzor* 2008 (4), s. 17-19.

PATRIA (2018). CPI (Index spotřebitelských cen) (<https://www.patria.cz/slovník/181/cpi-index-spotrebitelskych-cen.html>, 15. 3. 2018)

PIKNEROVÁ, Linda (2009). Deviantní podoby státnosti – příklad kvazi států. *Acta fakulty Filozofické* 09 (3), s. 259-274.

PLGOV - PUNTLAND GOVERNMENT OF SOMALIA (nedatováno). *About Puntland* (<http://plgov.com/government/about-puntland>, 25. 1. 2018).

GEE, Taylor (2017). How an American Bureaucrat Became President of Somalia. *Politico*. 19. 2. 2017 (<https://www.politico.com/magazine/story/2017/02/how-an-american-bureaucrat-became-president-of-somalia-214798>, 3. 2. 2018).

REMEŠOVÁ, Olga (2014). O státech nestátech: Klasifikace slabé státnosti. *Global Politics*. 1. 10. 2014 (<http://www.globalpolitics.cz/clanky/o-statech-nestatech-klasifikace-slabe-statnosti>, 13. 12. 2017).

REUTERS (2013). *Somalia's Puntland breaks off relations with central government* (<https://www.reuters.com/article/us-somalia-politics-puntland/somalias-puntland-breaks-off-relations-with-central-government-idUSBRE9740UZ20130805>, 25. 1. 2018).

RIEGEL, Martin (2012). Mezinárodně neuznané státy: typologie, mýty a realita. *Mezinárodní politika* 2012 (4).

RIFT VALLEY INSTITUTE – RVI (2017). *Forging Jubaland* (file:///Users/T/Downloads/Forging%20Jubaland%20-%20RVI%20Rift%20Valley%20Forum%20Meeting%20Report%20(2017).pdf, 26. 1. 2018).

ROTBURG, Robert I. (2003). Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators. *Wilson Center*. 7. 7. 2011 (<https://www.wilsoncenter.org/publication/failed-states-collapsed-states-and-weak-states-causes-and-indicators>, 14. 1. 2018).

SAFER WORLD (2016). *Forging Jubaland* (file:///Users/T/Downloads/forging-jubaland.pdf, 26. 1. 2018) s. 1-70.

SECURITY COUNCIL REPORT (2017a). *Report of the Secretary-General on Somalia* (http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2017_408.pdf, 26. 2. 2018).

SECURITY COUNCIL REPORT (2017b). *Report of the Secretary-General on Somalia* (<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1745189.pdf>, 27. 2. 2018).

ŠIMKOVÁ, Anna (2015). Somálsko: zlyhávající štát ako hrozba v 21. storočí. *Mezinárodní politika* 2015 (5).

ŠMÍD, Tomáš – VAŘURA, Vladimír (2009). Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států. *Mezinárodní vztahy* 44 (2), s. 44-64.

RAHMAN, Kaunain (2017). Somalia: Overview of corruption and anti-corruption. *Transparency International*. 7. 12. 2017 (<https://knowledgehub.transparency.org/helpdesk/somalia-overview-of-corruption-and-anti-corruption>, 9. 3. 2018).

UNICEF (2015). *Education in Somalia* (<https://www.unicef.org/somalia/education.html>, 10. 3. 2018).

UNICEF (2017). *Country Programme Document: Somalia* (<http://www.refworld.org/docid/598c5ae04.html>, 8. 3. 2018).

UNDP (2009). *Somalia's Missing Million: The Somali Diaspora and it's Role in Development* (http://www.undp.org/content/dam/somalia/docs/undp_report_onsomali_diaspora.pdf, 10. 3. 2018).

UNFPA (2016). *Puntland passes law against sexual offences* 5. 9. 2016 (<http://somalia.unfpa.org/news/puntland-passes-law-against-sexual-offences>, 10. 3. 2018).

UNHCR (2017). *Somalia Displacements dashboard* (<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/60039%20dashboard.pdf>, 8. 3. 2018).

UNHCR (2018). *Refugees from Somalia* (<https://data2.unhcr.org/en/situations/horn>, 10. 3. 2018).

UNSOM (2016a). *A New Policing Model for Somalia* (<https://unsom.unmissions.org/new-policing-model-somalia>, 7. 3. 2018).

UNSOM (2016b). *UN Special Envoy for Somalia Praises the Formation of Hirshabelle state* (<https://unsom.unmissions.org/un-special-envoy-somalia-praises-formation-hirshabelle-state>, 9. 3. 2018).

UNSOM (2016c). *Fact Sheet on Somalia's 2016 Electoral Process* (<https://unsom.unmissions.org/fact-sheet-somalia%E2%80%99s-2016-electoral-process>, 9. 3. 2018).

UNSOM (2017a). *Somalia Security Conference Communique* (https://unsom.unmissions.org/sites/default/files/somalia_security_conference_communique.pdf, 27. 2. 2018).

UNSOM (2017b). *Mohamed Abdi Waare Inaugurated as the Second President of Hirshabelle State* (<https://unsom.unmissions.org/mohamed-abdi-waare-inaugurated-second-president-hirshabelle-state>, 9. 3. 2018).

UNSOM (2017c). *World must 'Act Fast', Scale Up Life-Saving Assistance in Drought-Hit Somalia* (<https://unsom.unmissions.org/world-must-%E2%80%98act-fast%E2%80%99-scale-life-saving-assistance-drought-hit-somalia-%E2%80%93-un>, 10. 3. 2017).

UNSOM (2018). *Mandate* (<https://unsom.unmissions.org/mandate>, 15. 3. 2018).

WAIŠOVÁ, Šárka (2007). Rozpadlé a rozpadající se státy jako vývojová větev státnosti. In: WAIŠOVÁ, Šárka a kol., *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti* (Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.), s. 7-18.

WORLD BANK (2014). *Access to electricity – Somalia* (<https://data.worldbank.org/indicator/EG.ELC.ACCS.ZS>, 10. 3. 2018).

WORLD BANK (2017a). *Federal Republic of Somalia Somalia Security and Justice* *Sector*

(<http://documents.worldbank.org/curated/en/644671486531571103/pdf/Somalia-SJPER-01302017-Final-Version.pdf>, 10. 2. 2018) s. 1-116.

WORLD BANK (2017b). *The World Bank In Somalia – overview* (<http://www.worldbank.org/en/country/somalia/overview>, 11. 1. 2018).

WORLD POPULATION REVIEW – WPR (2018). *Population of Cities in Somalia 2018* (<http://worldpopulationreview.com/countries/somalia-population/cities/>, 10. 3. 2018).

ZÁHOŘÍK, Jan (2012a). *Ohniska napětí v postkoloniální Africe* (Karolinum: Praha)

ZÁHOŘÍK, Jan (2012b). Somaliland – paradox Afrického rohu. *Mezinárodní politika* 2012 (4).

RESUMÉ

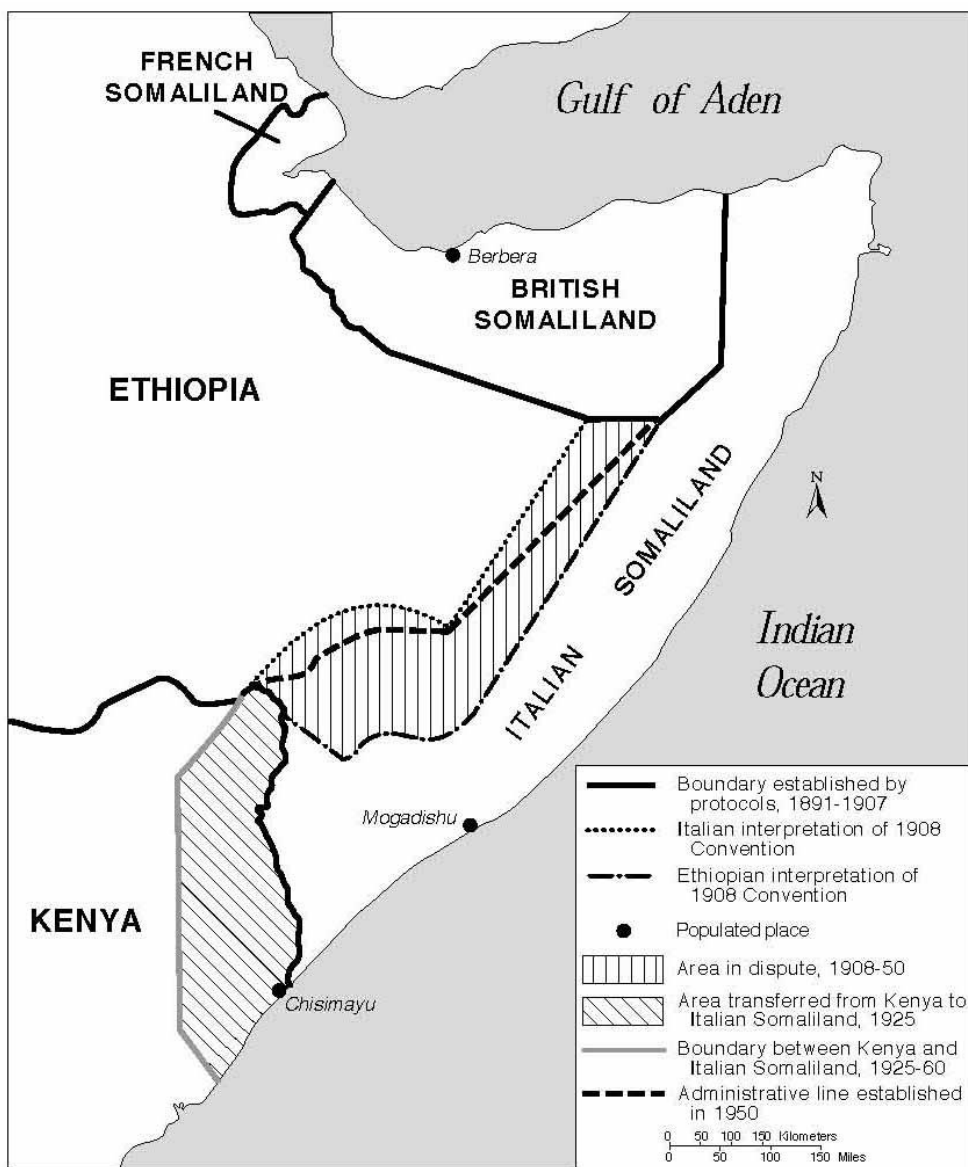
This Bachelor thesis was a comparative case study of a collapsed state situated in the Horn of Africa, Somalia. The objective of this Bachelor thesis was to detect, which geopolitical entities developed in Somalia during the decay of its statehood. Then, using *Fragile State Index* indicators and applying them on Somalia's regions, I was to determine which of them are, according to my analysis, the most functional in terms of statehood and states responsibilities. These indicators are divided into four groups: cohesion, economic, political and social indicators. Its diversification and high range provided me with adequate amount of information to come up with a successful outcome.

There has been no central government able to seize control over the entire Somali territory since the fall of Siad Barre's dictatorial regime in 1991. Although most of the regions unified and formed Federal Republic of Somalia, Somaliland had a unique position in the system. Self declared country, which has no international recognition but still manages not only to be functional, but also to be the most stable country in the Horn of Africa.

Somalia is afflicted by many difficulties such as militant terrorist group in the South, tremendous draughts spreading from the Northwest, expansion of the piracy from the Western coast, high clan heterogeneity, over twenty years long lasting humanitarian crisis and undiversified economy. Despite all these obstacles some regions of Somalia are still able to provide its inhabitants with basic political and public goods. Based on my study, Republic of Somaliland is to be considered the most successful state in this matter. Puntland and Jubaland, both being federal member states and both still having many internal problems, however are highly efficient in other particular fields and nearly as flourishing as Somaliland.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Rozdělení somálských území v době kolonialismu

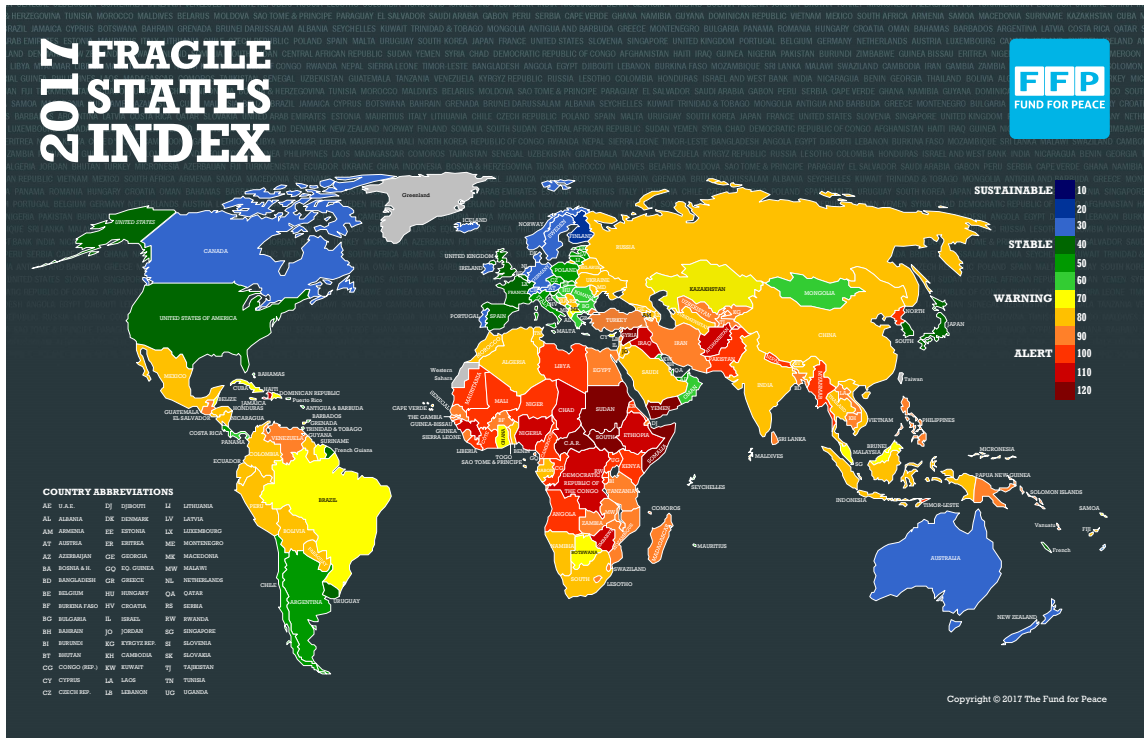
THE CENTER FOR JUSTICE & ACCOUNTABILITY (nedatováno) *Somalia: Colonial legacy* (<http://cja.org/where-we-work/somalia/related-resources/somalia-colonial-legacy/>, 10. 12. 2017).

Příloha č. 2: Mapa Somálska dle regionů

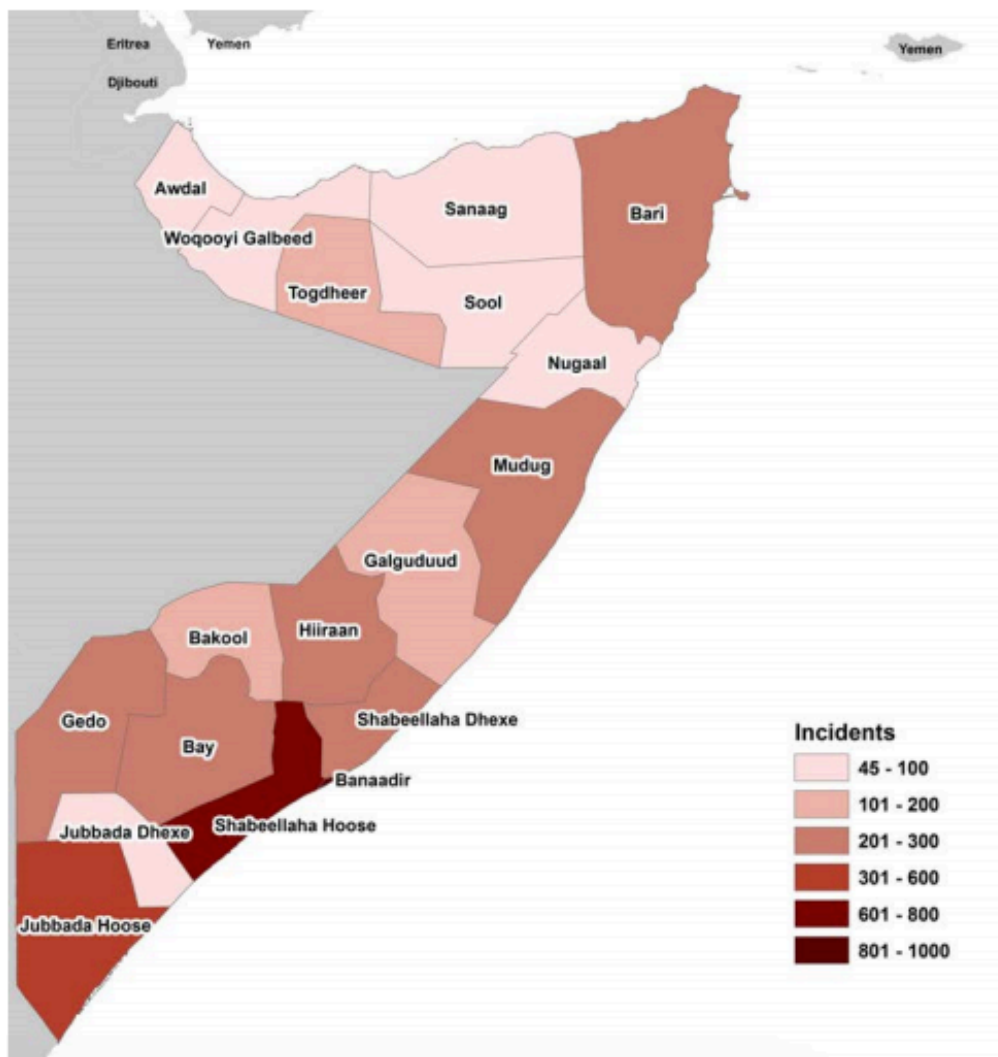
MOS (nedatováno). Somalia Regions Map
(<http://www.mapsopensource.com/somalia-regions-map.html>, 10. 3. 2018).

Příloha č. 3: Mapa FSI za rok 2017

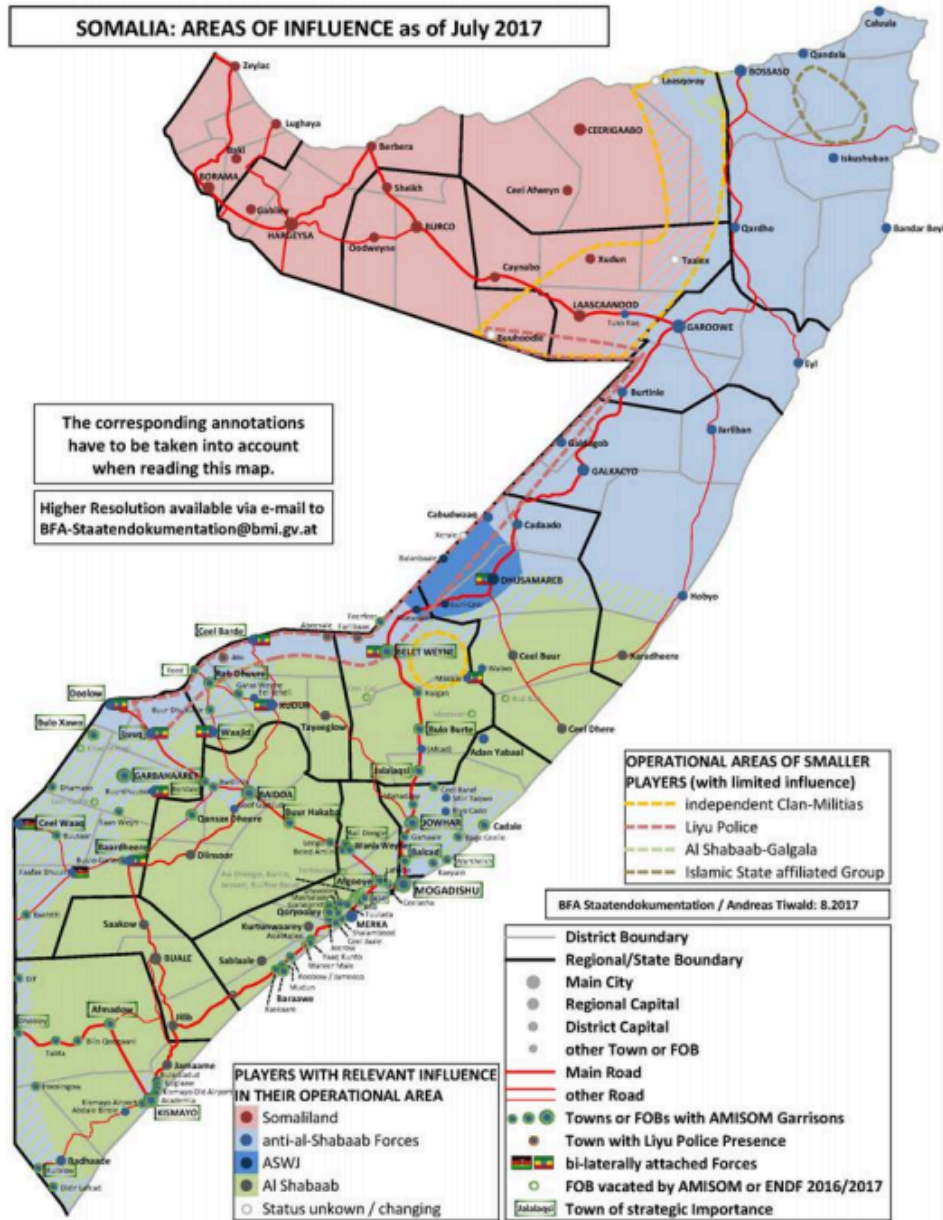
FSI (2017) Fragile State Index Heat Map (<http://fundforpeace.org/fsi/analytcs/fsi-heat-map/>, 8. 3. 2018).

Příloha č. 4: Bezpečnostní situace v jednotlivých regionech Somálska řazená dle incidentů za rok 2016-srpen 2017

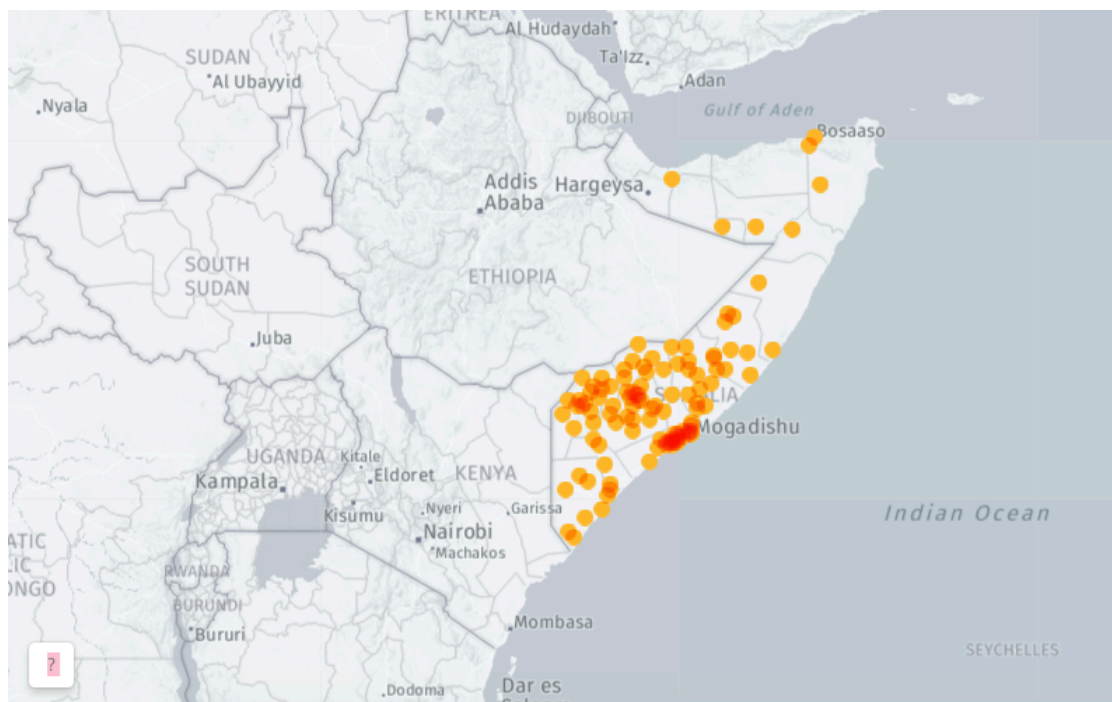
EUROPEAN ASYLUM SUPPORT OFFICE – EASO (2017), *Somalia – Security situation* (<https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/coi-somalia-dec2017lr.pdf>, 8. 3. 2018).

Příloha č. 5: Oblasti vlivu v Somálsku k červenci 2017

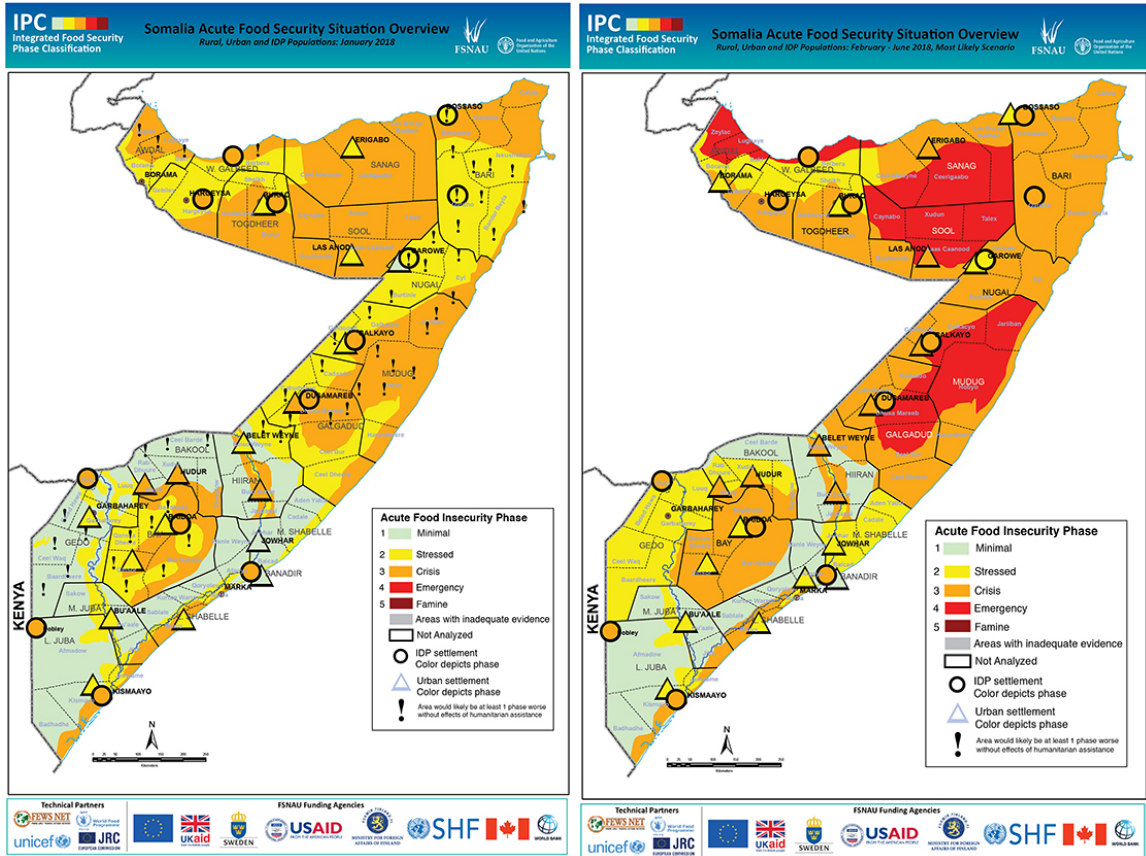
EUROPEAN ASYLUM SUPPORT OFFICE – EASO (2017), *Somalia – Security situation* (<https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/coi-somalia-dec2017lr.pdf>, 8. 3. 2018).

Příloha č. 6: Útoky skupiny Al-Shabaab v letech 2006-2017

AL JAZEERA 2017: Al-Shabab attacks in Somalia 2006-2017 (<https://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2016/08/al-shabab-attacks-somalia-2006-2016-160830110231063.html>, 8. 3. 2018).

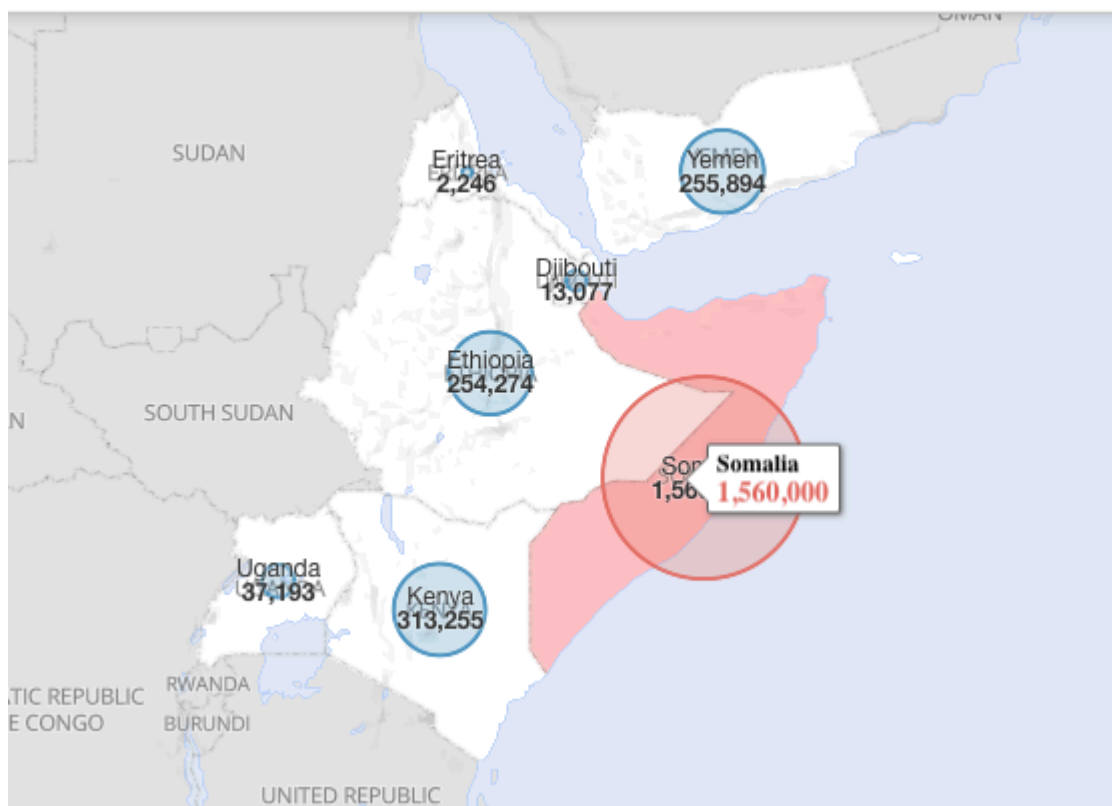
Příloha č. 7: Přehled oblastí s ohrožením potravinové bezpečnosti

(vlevo reálná data z ledna 2018, vpravo předpokládaný vývoj do června 2018)

IPC (2018). *Somalia Acute Food Insecurity Situation Overview, Rural, Urban and IDP* (<http://www.fsnau.org/ipc/ipc-map>, 14. 3. 2018).

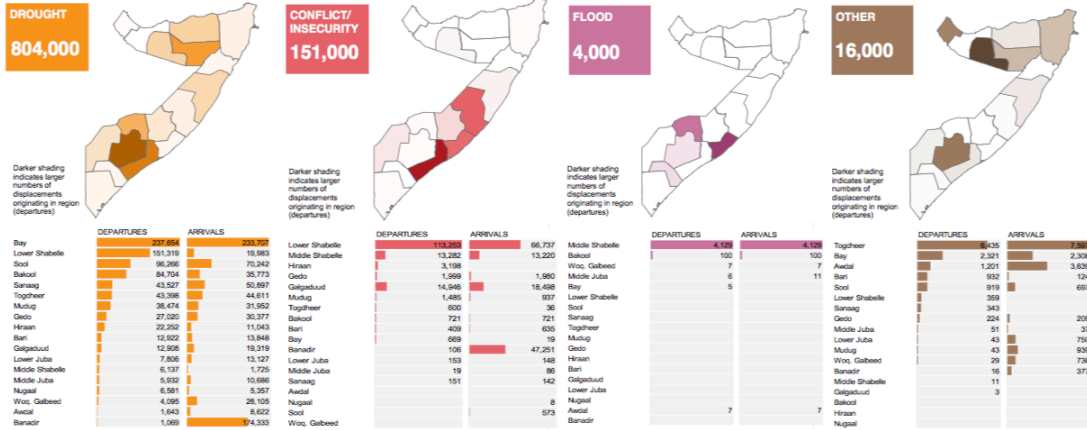
Příloha č. 8: Přehled uprchlíků (modrá) a IDP's (červená) do ledna 2018

UNHCR (2018). *Refugees from Somalia* (<https://data2.unhcr.org/en/situations/horn>, 10. 3. 2018).

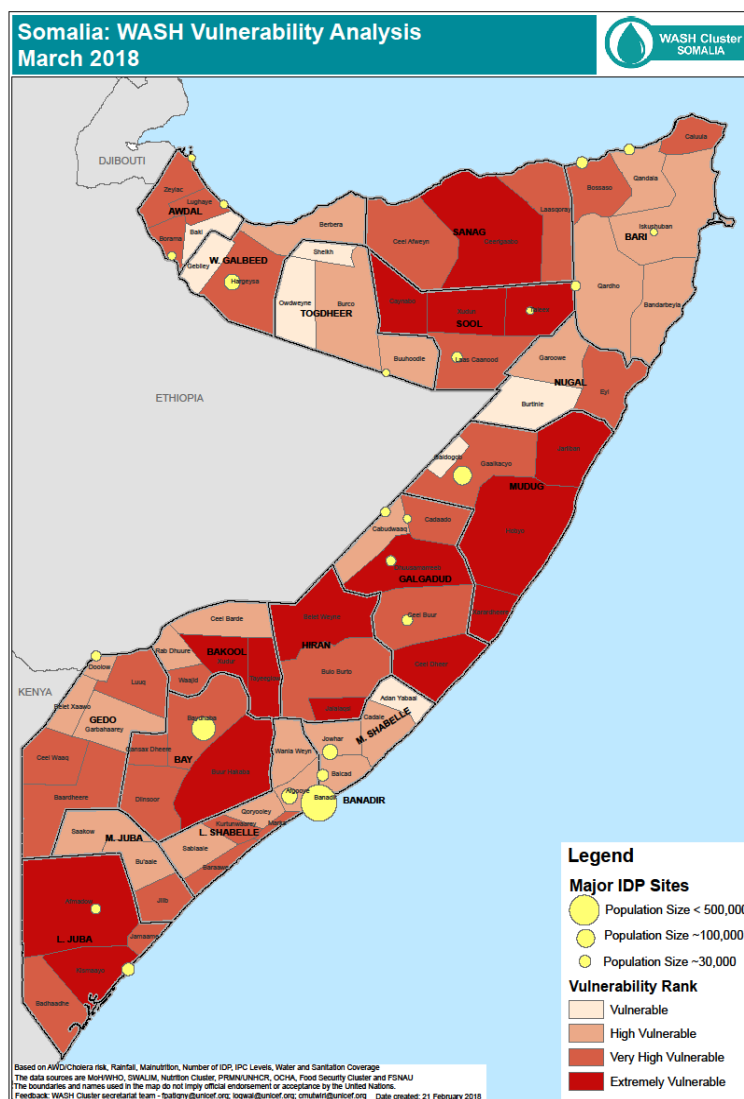
Příloha č. 9: Přehled IDP's za rok 2017

SOMALIA | Displacements dashboard | Protection & Return Monitoring Network (PRMN) | Part 3 of 3 Cumulative displacements and trends by reason and region 1 January - 31 August 2017

UNHCR 2017. Somalia Displacements dashboard
(<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/60039%20dashboard.pdf>,
8. 3. 2018).

Příloha č. 10: Zranitelnost jednotlivých regionů, březen 2018

Zranitelnost je měřená na základě následujících ukazatelů: šíření nemocí (zejména AWD/cholery), srážky, podvýživa, počet vnitřně vysídlených osob, úroveň IPC (*Integrated Food Security Phase Classification*), voda, hygiena.

WASH CLUSTER SOMALIA (2018). *Somalia: WASH Vulnerability Analysis* (https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/somalia_wash_vulnerability_analysis_march_2018.pdf, 13. 3. 2018).